

FAUNABEHEERPLAN Damhert 2020 – 2025 Zeeland

Uitvoering door:
NATUURLIJK! FAUNA ADVIES BV
Redacteur:

Eindredactie: FBE Zeeland

Versie oktober 2019

Leeswijzer

Voor u ligt het Faunabeheerplan onderdeel damhert van de Faunabeheereenheid Zeeland (hierna te noemen “FBE”). Dit plan bevat een omschrijving en onderbouwing van het faunabeheer, voor zover betrekking hebbend op vrijstelling en aanvullende ontheffingen die de FBE in de periode 2020-2025 nodig acht voor de uitvoering van het beheer van het damhert. Dit ter bescherming van verschillende in de wet genoemde belangen in haar hele werkgebied. Met het plan wil het bestuur van de FBE de transparantie, integraliteit en de planmatigheid van alle facetten van het faunabeheer in Zeeland versterken.

Het bestuur van de FBE heeft dit faunabeheerplan op 24 oktober 2019 vastgesteld en door Gedeputeerde Staten goedgekeurd in haar vergadering van [datum]

Inhoud

1. Inleiding.....	6
1.2. Dierenwelzijn	6
1.3. Rechtspersoonlijkheid.....	7
1.4. Werkgebied Faunabeheerplan damhert 2020-2025.....	7
1.5. Werkveld	7
1.6. Looptijd Faunabeheerplan damhert	7
2. Wettelijk en beleidsmatig kader	8
2.1 Algemeen	8
2.2 De Wet natuurbescherming.....	8
2.3 Het faunabeheerplan	11
2.4. Vrijstellingen omgevingsverordening	13
3. Het damhert (Dama dama).....	16
3.1. Algemeen	16
3.2 De gunstige staat van instandhouding van het damhert	16
3.3 Populatieontwikkeling	22
3.4 Provinciale ontwikkeling	24
4. Evaluatie voorgaande beheerperiode	28
4.1 leefgebieden	28
4.2. Aard en omvang van de handelingen in de voorgaande periode	28
4.3. Verkeersveiligheid.....	30
4.4. Totaaloverzicht van de populatieontwikkeling in de afgelopen beheerperiode	33
5. Alternatieve maatregelen en mogelijk andere bevredigende oplossingen	34
5.1 Alternatieven voor populatiebeheer met afschot	34
5.2 Alternatieven voor afschot ter preventie van verkeersaanrijdingen	35
5.3 Resumé alternatieven voor afschot	36
6. Gewenste standen damhert	37
6.1 Doelstellingen beheer damhert in Zeeland.....	37
6.2 Integratie belangen en streefstanden	37
6.3 Afschot	38

7. Beheeraanpak 2020-2025	39
7.1 Grondslag	39
7.2 Categorieën	39
7.3 Afschotperiode en tijden	40
8. Het werkplan	49
9. Monitoring	50
10. Nazoek verwonde dieren	51
11. Conclusie	52
Bijlage 1 Werkgebied Faunabeheerplan damhert	53

1. Inleiding

In de provincie Zeeland zijn drie leefgebieden aangewezen voor het damhert. Dit zijn De Manteling van Walcheren, De Kop van Schouwen en de Haringvliet. Buiten de leefgebieden komen op Schouwen-Duiveland, Walcheren, Zuid-Beveland en Noord-Beveland zwervende dieren voor die daar niet gewenst zijn. In de Wet natuurbescherming (hierna te noemen: Wnb) is de bescherming van flora en fauna geregeld. Een aantal faunasoorten waaronder het damhert kunnen schade veroorzaken aan diverse in de wet genoemde belangen. Hiertegen kunnen maatregelen worden genomen, die uitgewerkt en verantwoord dienen te zijn in een faunabeheerplan.

Doel

Dit faunabeheerplan geeft aan welk beheer in uitzondering op de wettelijke bescherming van damherten, voor de provincie Zeeland wenselijk (of noodzakelijk) zal zijn. Dit plan geeft een onderbouwing van en aanbevelingen voor het beheer van damherten in het kader van artikel 3.15 (provinciale vrijstelling) van de Wnb daarnaast zal er ook gebruik gemaakt worden van artikel 3.17 (ontheffing populatiebeheer). Ten behoeve van de door Gedeputeerde Staten goed te keuren beheerrichtlijnen biedt dit plan tevens de volgens de Wnb vereiste onderbouwing op grond waarvan daadwerkelijk tot nader gedefinieerde (aanwijzing en) ontheffing kan worden besloten.

Functie

De functie van dit plan valt in verschillende aspecten uiteen:

1. Dit plan vormt een uitvoeringsdocument voor te nemen maatregelen in het kader van (populatie)beheer en/of schadebestrijding of schadepreventie;
2. Dit plan vormt de onderbouwing voor ontheffingsaanvragen;
3. In dit plan worden de motieven aangegeven voor passende en doeltreffende maatregelen;

1.2. Dierenwelzijn

Bij de jacht en faunabeheer of het nalaten van beheer, dient het dierenwelzijn ten allen tijde in acht genomen te worden. Fauna kan bij de uitvoering van het beheer worden verstoord, gevangen of gedood. Jagers zorgen er altijd voor dat de impact op dierenwelzijn minimaal is. Bovendien zorgen zij bij aanrijdingen of andere calamiteiten met wilde dieren, waarbij dieren zich in een uitzichtloze positie bevinden, er voor dat gewonde dieren niet onnodig hoeven te lijden. Artikel 3.24 lid 1 van de Wet natuurbescherming regelt dat 'een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt'. Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voorziet in een zorgplicht. Dit geldt voor alle in het wild levende dieren. Daarnaast zijn er de weidelijkheidsregels ofwel de gedragscodes van de jagers zelf. De code omvat de kaders voor een fatsoenlijke en respectvolle omgang met het landschap in het algemeen, in het wild levende dieren in het bijzonder en met mensen met wie de jager in contact komt. Van jagers mag worden verwacht dat ze zich voorbeeldig gedragen. Elke jager is zich immers bewust van zijn speciale positie en de daaraan verbonden verantwoordelijkheden. Juist gedrag vormt onder alle omstandigheden een vast onderdeel van hoe een jager denkt en handelt (bron: Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging)

Bij afschot in het voortplantingsseizoen moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van jongen die afhankelijk zijn van de ouderdieren. Bij het afschot van een zogend dier wordt er van de uitvoerder verwacht dat deze probeert om de jongen op te sporen en te doden met de daarvoor wettelijk toegestane middelen.

1.3. Rechtspersoonlijkheid

De Stichting Faunabeheereenheid Zeeland is opgericht bij akte van 22 januari 2003 en samengesteld uit terreinbeherende en vertegenwoordigende organisaties op het gebied van natuurbeheer, landbouw, het particuliere eigendom en de jacht. Gedeputeerde Staten hebben op 17 juni 2003 de Faunabeheereenheid erkend als Faunabeheereenheid zoals bedoeld in artikel 29 van de Flora- en faunawet (nu als bedoeld in artikel 3.12 van de Wnb). Op grond van artikel 3.12 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en artikel 3.2 van de Omgevingsverordening Zeeland 2018 is in het bestuur van de Faunabeheereenheid tenminste één vertegenwoordiger opgenomen vanuit de volgende organisaties van jachthouders of jachtaktehouders werkzaam binnen het werkgebied van de betreffende Faunabeheereenheid, te weten: agrariërs, verenigingen van jagers, particuliere grondeigenaren en terreinbeherende organisaties. In het bestuur van de Faunabeheereenheid zit daarnaast een vertegenwoordiger van één of meer maatschappelijke organisaties die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren in Zeeland.

1.4. Werkgebied Faunabeheerplan damhert 2020-2025

Het werkgebied beslaat de hele provincie Zeeland. De FBE is 221.812 hectare groot. De provinciegrenzen zijn daarbij bepalend. Dit Faunabeheerplan damhert 2020-2025 geldt voor het volledige werkgebied. Bijlage 1 bevat de kaart met de weergave van het werkgebied van de Faunabeheereenheid Zeeland en de daarbinnen gelegen wildbeheereenheden (hierna te noemen: WBE's). Op grond van de eisen inzake de omvang en begrenzing van WBE's, die in de Omgevingsverordening Zeeland 2018 zijn gesteld kunnen de begrenzingen van de WBE's in de komende periode wijzigen. De in de bijlage opgenomen figuur met de opgenomen benaming, grenzen en aangegeven oppervlakten kan derhalve gedurende de looptijd van dit faunabeheerplan worden aangepast.

1.5. Werkveld

De werkzaamheden van de Faunabeheereenheid vloeien voort uit artikel 3.12 (Wnb). De rol van de FBE is gericht op de uitvoering van het provinciaal faunabeleid en zij heeft een zelfstandige taak tot het organiseren en coördineren van duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, de bestrijding van schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers en de uitoefening van de jacht. Hiertoe dient de Faunabeheereenheid, op grond van artikel 3.12 lid 1 (Wnb) voor het eigen werkgebied een of meerdere faunabeheerplannen vast te stellen. Daarbij eist de Wet natuurbescherming dat het duurzaam beheer van populaties, de schadebestrijding en ook de jacht in het werkgebied wordt uitgevoerd overeenkomstig het Faunabeheerplan.

De wildbeheereenheden (WBE's)

De rol van de wildbeheereenheden is beschreven in artikel 3.14 lid 1 van de Wet natuurbescherming. Wildbeheereenheden zorgen voor de uitvoering van het door de Faunabeheereenheid vastgestelde faunabeheerplan en bevorderen dat duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, de bestrijding van schadeveroorzakende dieren en de jacht worden uitgevoerd in samenwerking met en ten dienste van grondgebruikers of terreinbeheerders.

1.6. Looptijd Faunabeheerplan damhert

Dit Faunabeheerplan voor de diersoort damhert loopt vanaf 1 januari 2020 tot en met 31 december 2025.

2. Wettelijk en beleidsmatig kader

2.1 Algemeen

Voorliggend faunabeheerplan is geschreven naar de vereisten die staan genoemd in artikel 3.12 van de Wnb, en de vereisten zoals die staan omschreven in artikel 6.8 tot en met 6.10 van de omgevingsverordening Zeeland 2018 (versie 8 februari 2019; hierna: Ov).

Omdat de vereisten voor het faunabeheerplan niet enkel zijn gebaseerd op de wettelijke vereisten maar ook op die in de provinciale verordening, wordt hieraan ter wille van de leesbaarheid een aparte paragraaf gewijd (2.3 Het faunabeheerplan).

2.2 De Wet natuurbescherming

Op dit faunabeheerplan is het kader van de Wnb van toepassing. Het damhert is een soort als bedoeld in artikel 3.10 lid 1 sub a van de Wnb. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de meest relevante wetsartikelen die betrekking hebben op het beheer van het damhert in Zeeland. Voor de exacte en volledige weergave van de wetsartikelen wordt verwezen naar de officiële publicatie van de wet op wetten.overheid.nl.

Verboden ten aanzien van het damhert

- Damherten mogen niet opzettelijk worden gevangen of gedood (Art. 3.10 lid 1 sub a Wnb);
- De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield (Art. 3.10 lid 1 sub b).

Vrijstellingsvoorwaarden

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing (art. 3.8 lid 5/a (Wnb));
- Een vrijstelling is nodig:
 - o In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats (art. 3.10 lid 2 juncto 3.8 lid 5 b/1° (Wnb));
 - o ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom art. 3.10 lid 2 juncto 3.8 lid 5 b/2° (Wnb));
 - o in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (art. 3.10 lid 2 juncto 3.8 lid 5 b/3° (Wnb));
 - o ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen (art. 3.10 lid 2 onder b (Wnb));
 - o ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (art. 3.10 lid 2 onder d (Wnb));
 - o in het algemeen belang (art. 3.10 lid 2 onder h (Wnb)).
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties in haar natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (art. 3.10 lid 2 juncto art. 3.8 lid 5/c (Wnb)).

Ontheffingsvoorwaarden in verband met populatiebeheer

Indien het noodzakelijk wordt geacht om ingrepen te doen in de omvang van een damhertenpopulatie, op één of meer ontheffingsgronden waarvoor geen vrijstelling is verleend, geldt dat op grond van artikel 3.17 lid 1, er door gedeputeerde staten van Zeeland een ontheffing als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, tweede lid moet worden verleend voor het doden van damherten.

De wet regelt ook onder welke voorwaarden en binnen welke kaders GS een dergelijke ontheffing kunnen verlenen.

Artikel 3.17 Wnb geeft allereerst in lid 1 een opsomming van de wettelijke gronden waarvoor GS een ontheffing kunnen verlenen voor het beperken of beheren van de damhertenpopulatie(s) binnen Zeeland:

Voor de beperking van de omvang van populaties van damherten verlenen GS ontheffing als bedoeld 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, tweede lid, indien deze beperking nodig is:

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang;
4. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, industrieterreinen of begraafplaatsen;
5. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
6. in het algemeen belang

Toelichting

Uit artikel 3.17 moet worden opgemaakt dat GS ontheffing kunnen verlenen voor het beperken van de omvang van damhertenpopulatie(s) binnen de provincie, op grond van één of meer van de in dit artikel opgesomde gronden. Deze gronden zijn ruim geformuleerd en mogen ook zo worden geïnterpreteerd. Zo geldt dat beheer van damherten kan plaatsvinden 'in het belang van flora- en fauna', waarbij het belang van een gezonde damhertenpopulatie ook een grond kan zijn om te kiezen voor actief beheer van de populaties binnen Zeeland. Daarnaast geldt dat al ontheffing kan en mag worden verleend voor het beheren van de damhertenpopulatie(s) 'ter voorkoming' van schade aan gewassen, maar ook 'ter voorkoming van andere (economische) schaden of overlast in het algemeen', evenals in het belang van volksgezondheid of openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang. Dat hieronder ook de verkeersveiligheid valt is evident.

In het faunabeheerplan kan worden volstaan met een onderbouwde verwachting dat, bij geen beheer van de damhertenpopulaties, schade aan genoemde belangen kan optreden of de genoemde openbare belangen kunnen worden geschaad. En dat niet hoeft te worden gewacht totdat daadwerkelijk schade of aantasting van openbare belangen zijn opgetreden alvorens tot ingrijpen (en dus ontheffing-verlening of vrijstelling) kan worden overgegaan.

Handel, vervoer en uitzetten van damherten

- In de wet is geen algemeen handels- en vervoersverbod opgenomen voor het damhert.
- In artikel 3.25 (Bnb) is een verbod opgenomen om damherten onder zich te hebben of te verhandelen. In artikel 3.22 (Rnb) is echter een vrijstelling opgenomen van dit verbod voor rechtmatig verkregen damherten (art. 3.22 lid 3 sub a/1° Rnb), voor vervoer met een dierenambulance ten behoeve van opvang (art. 3.22a lid 1 Rnb) en voor gestorven damherten die in het wild zijn gestorven buiten schuld of medeweten van degene die zich het dier heeft toegeëigend (art. 3.22 lid 3 sub b/2° Rnb). Voor vervoer van damherten ten behoeve van opvang anders dan met een dierenambulance geldt een vrijstelling op grond van artikel 6.24a (Ov). Aan deze vrijstelling zijn een aantal voorwaarden verbonden.
- In artikel 3.34 lid 1 (Wnb) is bepaald dat damherten niet mogen worden uitgezet. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing en Provinciale Staten kunnen vrijstelling verlenen voor dit verbod (art. 3.34 lid 3 Wnb).

2.3 Het faunabeheerplan

De Wet

Op grond van artikel 3.12 lid 3 en 4 (Wnb) stelt de Fauna-beheereenheid één of meer faunabeheerplannen vast voor hun werkgebied. Het duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, de bestrijding van schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers en de uitoefening van de jacht geschieden vervolgens overeenkomstig het faunabeheerplan.

- Onderdeel van het faunabeheerplan zijn passende en doeltreffende maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht door in het wild levende dieren (art. 3.12 lid 4 Wnb)
- Ten behoeve van een planmatige en doelmatige aanpak van het faunabeheer wordt het faunabeheerplan onderbouwd door trendtellingen van de populaties van in het wild levende dieren in het gebied waarop het faunabeheerplan van toepassing is (art. 3.12 lid 5 Wnb).

De Omgevingsverordening Zeeland 2018 (versie 8 februari 2019)

De Omgevingsverordening 2018 van de provincie Zeeland richt zich op de fysieke leefomgeving in de Provincie Zeeland. Dit betekent dat vrijwel alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving opgenomen zijn in de Omgevingsverordening. Het gaat hierbij om regels op het gebied van ruimtelijke ordening, maar ook op het gebied van mobiliteit, milieu, natuur, water en bodem.

De geldigheidsduur van het faunabeheerplan (art. 6.7 Ov)

De geldigheidsduur van het faunabeheerplan bedraagt ten hoogste 6 jaren.

De eisen aan een faunabeheerplan; algemeen (art. 6.8 Ov)

Een faunabeheerplan bevat ten minste de volgende gegevens:

- a) de omvang van het werkgebied van de Fauna-beheereenheid;
- b) een kaart waarop de begrenzing van het werkgebied van de Fauna-beheereenheid is aangegeven;
- c) inzicht in de samenhang tussen de jacht op de wildsoorten, het beheren van de populaties van in het wild levende dieren en het bestrijden van schade door deze dieren.

De eisen aan een faunabeheerplan; Duurzaam beheer van populaties en schade- bestrijding op basis van ontheffingen (art. 6.9 Ov)

In aanvulling op artikel 6.8 bevat een faunabeheerplan, indien sprake is van duurzaam beheer van populaties:

1. een beschrijving van het planmatig, gecoördineerd en duurzaam beheer van populaties en de bestrijding van schade op basis van ontheffingen van in het wild levende dieren;
2. kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten ten aanzien waarvan een duurzaam beheer noodzakelijk wordt geacht, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebied gedurende het jaar;
3. een onderbouwing van de noodzaak van een duurzaam beheer van de onder b bedoelde diersoorten, waaronder een onderbouwde verwachting van de belangen als bedoeld in artikel 3.3, vierde lid, onderdeel b, onder 1° tot en met 4°, artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, onder 1° tot en met 3°, artikel 3.10, tweede lid, onderdeel b tot en met h en artikel 3.17, eerste lid van de wet die zouden worden geschaad indien niet tot beheer of schadebestrijding zou worden overgegaan;

4. een beschrijving van de mate waarin de in onderdeel c bedoelde belangen in de zes jaren vooraf- gaand aan het ter goedkeuring indienen van het faunabeheerplan zijn geschaad, inclusief de getroffen beheermaatregelen waaronder het naar soort onderscheiden aantal gedode dieren;
5. de huidige en gewenste stand van de in onderdeel b bedoelde diersoorten;
6. per diersoort een beschrijving van de aard, omvang en noodzaak van de handelingen die zullen worden verricht om de gewenste stand, bedoeld in onderdeel e, te bereiken;
7. per diersoort en gewas een beschrijving van de handelingen die in de periode, bedoeld in onderdeel d, zijn verricht om het schaden van de in onderdeel c bedoelde belangen te voorkomen, alsmede, voor zover daarover redelijkerwijs kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een beschrijving van de effectiviteit van die handelingen;
8. een omschrijving van passende en doeltreffende preventieve maatregelen en de mate waarin deze maatregelen moeten worden ingezet alvorens mag worden overgegaan tot schadebestrijding;
9. voor zover het plan betrekking heeft op het beheer van edelherten, damherten, reeën of wilde zwijnen, een beschrijving van het voedselaanbod, de relatie tussen dit voedselaanbod en de grootte van de populatie van de betrokken dieren alsmede de mogelijkheden van uitwisseling met aangrenzende terreinen;
10. een beschrijving van de plaatsen in het werkgebied van de FBE waar en de perioden in het jaar waarin de in onderdeel f bedoelde handelingen zullen plaatsvinden;
11. voor zover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de in onderdeel f bedoelde handelingen;
12. een beschrijving van de wijze waarop de effectiviteit van de voorgenomen handelingen zal worden bepaald;
13. informatie, op basis van gevalideerde (onderzoeks)gegevens en de daaruit voortvloeiende inzichten, waaruit blijkt dat een gunstige staat van instandhouding van de onder b bedoelde diersoorten wordt gewaarborgd.

Eisen aan een faunabeheerplan; Schadebestrijding op basis van vrijstellingen (art. 6.10 Ov)

In aanvulling op artikel 6.8 bevat een faunabeheerplan, indien sprake is van schadebestrijding op basis van vrijstellingen:

- a) een beschrijving van de planmatige en gecoördineerde bestrijding van schadeveroorzakende dieren;
- b) kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten ten aanzien waarvan sprake is van schadebestrijding, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebied gedurende het jaar;
- c) per diersoort een beschrijving van de handelingen die binnen de looptijd van het voorgaande faunabeheerplan zijn verricht om het schaden van de in de betreffende vrijstelling bedoelde belangen te voorkomen, waaronder het, naar soort onderscheiden, aantal gedode dieren alsmede, voor zover daar- over redelijkerwijs kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een beschrijving van de effectiviteit van die handelingen.

Beleidsnota Natuurwetgeving; meer prioriteit voor Zeeuwse biodiversiteit

De provinciale beleidsnota Natuurwetgeving vloeit voort uit de Natuurvisie 2017 – 2021.

Het doel van deze beleidsnota is driedelig:

1. herijking van het bestaand beleid en de ontwikkeling van nieuw beleid
2. uitwerking van de beleidskaders Wet Natuurbescherming
3. opstellen van duidelijke afwegingskaders en -criteria

In hoofdstuk 4 van de nota wordt jacht, beheer en schadebestrijding behandeld. De provincie kent een tweetal instrumenten die kunnen worden ingezet bij beheer en schadebestrijding:

1. de ontheffing: het faunabeheerplan fungeert als basis voor populatiebeheer en schadebestrijding op basis van een ontheffing
2. de vrijstelling: bij de vrijstelling fungeert het faunabeheerplan als koepel voor schadebestrijding. De grondgebruiker bepaalt binnen de kaders van het faunabeheerplan wat aan schadebestrijding nodig is.

In paragraaf 4.9.2 wordt het beleid ten aanzien van het damhert als volgt beschreven:

“ Beheer van populaties damherten vindt plaats op basis van een faunabeheerplan en wordt uitgevoerd onder auspiciën van de faunabeheereenheid. Voor het beheer van damherten in de Manteling van Walcheren en de Kop van Schouwen en voor een aantal “nulstandgebieden” zijn de afgelopen jaren meerjarige ontheffingen verleend aan de faunabeheereenheid. Tevens wordt voor die gebieden voldaan aan de criteria voor het verlenen van een vrijstelling. Deze vrijstelling wordt nader uitgewerkt in een verordening, waarin wordt aangegeven voor welk wettelijk belang, welk gebied, welke middelen en onder welke voorschriften en beperkingen de vrijstelling geldt. Voor de overige gebieden zal het beheer plaatsvinden op basis van een ontheffing. “

Buiten de drie genoemde leefgebieden geldt een “nulstandsbeleid”. Dit houdt in dat damherten daar niet getolereerd worden en dat verdere verspreiding of vestiging niet wordt nagestreefd.

Voor de Manteling van Walcheren, de Kop van Schouwen en de nulstandsgebieden (zie figuur 11 t/m 15) wordt voor beheer en schadebestrijding derhalve gewerkt met vrijstellingen die zijn opgenomen in de omgevingsverordening. Voor de Haringvchter zal worden gewerkt met een ontheffing. Voor de o-standsgebieden zijnde heel Walcheren, heel Schouwen-Duiveland, heel Noord-Beveland en westelijk Zuid-Beveland (tot het kanaal door Zuid-Beveland) wordt ontheffing gevraagd van een uur voor tot een uur na zonsondergang.

2.4. Vrijstellingen omgevingsverordening

In artikel 3.15 van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij algemene maatregel van bestuur vogels en andere dieren kunnen worden aangewezen die in het gehele land schade veroorzaken. Provinciale Staten kunnen dit bij verordening doen voor vogels en andere dieren die in hun provincie schade veroorzaken, voor zover deze soorten niet al landelijk zijn aangewezen. Soorten kunnen alleen worden aangewezen (zowel landelijk als provinciaal) als zij niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen.

Waar de schade betrekking op heeft is wettelijk ingekaderd en afhankelijk van het beschermingsregime van de soort. Voor Europees beschermde soorten (VR- en HR-soorten) kan vrijstelling van de verbodsbepalingen worden verleend in het kader van belangrijke/ernstige schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren en schade aan flora of fauna. Voor nationaal beschermde soorten zijn er ruimere mogelijkheden en wordt bij de verordening omschreven welke categorieën van schade het betreft.

Daarnaast kan bij Ministeriële regeling (landelijke schadesoorten) of verordening (provinciale schadesoorten) worden bepaald dat bepaalde verboden van de Wet natuurbescherming niet van toepassing zijn op één of meerdere van de aangewezen schadesoorten, dus waar een zogenaamde vrijstelling voor geldt. Het verkeren in een gunstige staat van instandhouding en het (met regelmaat) schaden van de wettelijke belangen zijn de criteria om vrijstelling van de verbodsbepalingen te kunnen verlenen. Daarnaast zal tevens moeten worden aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing is.

De vrijstelling wordt verleend voor handelingen op door de grondgebruiker gebruikte gronden of aan door hem gebruikte opstallen. De handelingen moeten dienen ter voorkoming van in het lopende of daaropvolgende jaar dreigende schade aan deze gronden, in of aan deze opstallen, of in het omringende gebied. Grondgebruikers kunnen de toegestane handelingen door een wildbeheereenheid of anderen laten uitoefenen.

Provinciale Vrijstelling

Provinciale Staten kunnen bij verordening diersoorten aanwijzen die in hun provincie schade veroorzaken mits deze soorten niet zijn aangewezen als soorten die in het gehele land schade veroorzaken en zij niet in hun voortbestaan worden bedreigd.

Criteria voor vrijstelling

Het ontbreken van andere bevredigende oplossingen, het met regelmaat (meerdere achtereenvolgende jaren) schaden van de in de wet genoemde belangen, het verkeren in een gunstige staat van instandhouding en er is geen sprake van een dalende trend, zijn de criteria om vrijstelling van de verbodsbepalingen te verlenen. Van een dalende trend is sprake als soorten op de “Rode lijst” staan als “gevoelig”. Dit betreft soorten die algemeen zijn en die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen, waardoor de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn. Ingrepen mogen er niet toe leiden dat soorten in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

In de afgelopen jaren zijn voor diverse soorten en situaties ontheffingen verleend. De aan de FBE verleende ontheffingen hebben over het algemeen een werking over de gehele provincie. Aan één aan de FBE verleende ontheffing kunnen honderden gebruikers verbonden zijn. Daarnaast geldt een ontheffing aan de FBE voor meerdere jaren.

Bij ontheffingen aan de FBE, die over het algemeen voor een periode van vijf jaar zijn verleend, heeft een toets aan de in het geding zijnde wettelijke belangen, aan mogelijke andere bevredigende oplossingen en de gunstige staat van instandhouding plaatsgevonden. Voor die soorten, waarvoor al gedurende meerdere jaren en voor een groot gebied, ontheffing is verleend en waar wordt voldaan aan de criteria, zal een vrijstelling worden verleend. Voor het damhert is door Provinciale Staten vrijstelling verleend aangezien aan de FBE een ontheffing voor meerdere jaren en voor een groot gebied is verleend en die voldoen aan bovengenoemde criteria. In de verordening wordt per soort aangegeven voor welk wettelijk belang, welk gebied, welke middelen en onder welke voorschriften en beperkingen de vrijstelling geldt.

De volgende vrijstellingen zijn opgenomen in de omgevingsverordening:

Omgevingsverordening Zeeland 2018		Vrijgestelde handeling
Damhert (populatiebeheer)	Belang	Ten behoeve van de beperking van de omvang van de populatie in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden.
	Gebied	In en in de directe omgeving van de leefgebieden Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren zoals aangegeven in bijlage 20 en 21 van de omgevingsverordening Van 1 januari tot en met 31 december daaropvolgend voor wat betreft mannelijke dieren. Van 1 september tot 1 maart daaropvolgend voor wat betreft vrouwelijke dieren.
	Toegestane middelen	Geweer van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang. Binnen de aangewezen Natura 2000-gebieden alleen in de periode van 1 november tot 1 maart daaropvolgend als voor deze activiteiten in het kader van hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming een vergunning is verleend dan wel deze activiteiten plaatsvinden overeenkomstig een vastgesteld Natura 2000 beheerplan.
Damhert (zwervende dieren)	Belang	In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen voor groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu gunstige effecten (verkeersveiligheid).
	Gebied	Gronden gelegen op Walcheren, westelijk Noord-Beveland en Schouwen zoals aangegeven in bijlage 22, 23 en 24 van de omgevingsverordening gedurende het gehele jaar.
	Toegestane middelen	Geweer.

3. Het damhert (Dama dama)

3.1. Algemeen

Het damhert was lange tijd beperkt tot het voorkomen tot de Veluwe en de duingebieden van Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland. Tegenwoordig komt het damhert in vrij levende staat in alle provincies van Nederland voor, en wordt gekenmerkt door een sterke groei. Het damhert is conform de Wnb een beschermde diersoort en valt onder het beschermingsregime van de overige soorten.

Het damhert is een flexibele soort en wordt vaak geassocieerd met loofbossen, maar overleeft met net zoveel gemak in pure naaldboutbossen en struweel.

Het damhert is flexibel in het voedselgedrag “(intermediate feeder)” met een relatief grote pens en prefereert grazen boven snoeien (“browsen”).

De puberteit wordt bereikt met 16 maanden (hindes) en het minimale gewicht voor reproductie is 32 kilogram. Het maximumgewicht wordt bij de hindes eerder bereikt dan bij de herten: na 3 – 4 jaar. De hindes zijn poly-oestrus en hebben vanaf oktober in een cyclus van 22 dagen een eisprong. Na de eisprong is de hinde circa 15 uur ontvankelijk voor bevruchting. Als de conceptie heeft plaatsgevonden eindigt de eisprongcyclus. De eisprong kan bij uitblijven van conceptie voortduren tot in januari. Hindes die dan nog worden bevrucht krijgen dan heel laat in het jaar hun kalf. De draagtijd bedraagt normaliter 229 – 234 dagen.

De hinde staat toe dat anderen dan haar eigen kalf door haar worden gezoogd zodat het soms lijkt dat de hinde een meerling heeft. Meerlingen zijn echter heel zeldzaam bij het damhert. De zoogtijd bedraagt 8 – 9 maanden.

Herten bereiken ook de puberteit in 16 maanden, maar nemen normaliter niet eerder deel aan de reproductie dan pas vanaf hun 4e levensjaar en bereiken hun maximumgewicht na 4 – 5 jaar. De bronst vindt plaats in oktober. Tijdens de bronst verliezen de herten 15% - 25% van hun lichaamsgewicht. Dit verlies moet in de periode direct na de bronst weer worden aangevuld.

3.2 De gunstige staat van instandhouding van het damhert

Er is een toenemende bewustwording van het feit dat ingrepen in dierpopulaties effecten kunnen hebben op de gunstige staat van instandhouding¹ van de beoogde doelsoort. Met name het veld van de populatiegenetica speelt daar een steeds duidelijkere rol in.

Populaties worden bij het kleiner worden ten gevolge van genetische-, milieu- en demografische toevalligheidsprocessen gevoeliger voor extinctie². Om de gunstige staat van instandhouding te kunnen borgen is een bepaalde populatiegrootte nodig die de invloeden van deze toevalligheidsprocessen (de zogenoemde “stochasticiteit”) kan weerstaan.

De gunstige staat van instandhouding is in dit faunabeheerplan gedefinieerd als die populatiegrootte waarbij de kans op uitsterven in 100 jaar kleiner is dan 5%. In een dergelijke situatie wordt de populatie geacht in een gunstige staat van instandhouding te verkeren. Deze definitie is ook door Wageningen Environmental Research (Alterra) gehanteerd en geaccepteerd in haar onderzoek aan de damherten op de Haringvreter (Alterra; 2017).

¹ Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

² Shaffer, M.L. (1981). Minimum Population Sizes for species conservation. Bioscience 31(2): 131-34.

Voor het damhert houdt Alterra (2017) voor het eilandje De Haringvreter voor de gunstige staat van instandhouding een minimum populatie aan van 50 dieren. Ondanks het feit dat de founderpopulatie van deze populatie uit een gering aantal dieren bestond, wordt de kans op uitsterven als gevolg van demografische- en milieu-stochasticiteit gering geacht en zal de genetische variatie binnen de populatie nauwelijks verder afnemen. Voor de populatie damherten in de Manteling van Walcheren en de Kop van Schouwen (Voorjaarsstelling 2019 minimaal 179 respectievelijk 789 damherten) geldt dat deze door verschillende introducties in tijd en ruimte een bredere founderpopulatie heeft gehad dan die op de Haringvreter, en het derhalve in de rede ligt dat ten aanzien van de gunstige staat van instandhouding voor de damherten in Zeeland derhalve geen problemen hoeven te worden voorzien.

Ook door de Raad van State is in haar uitspraak d.d. 3 mei 2017³ gesteld dat in de Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren (leefgebieden) afschot van damherten tot de gestelde doelstanden geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Het bepalen van de omvang voor een gezonde damhertenpopulatie in relatie tot de ecologische draagkracht van het gebied, in dit geval 325 dieren voor de Kop van Schouwen, 80 dieren voor de Manteling van Walcheren en 150 voor de Haringvreter zijn gebaseerd op een aantal Alterra rapporten 390, 1142 en 1933 voor wat betreft De kop van Schouwen en De Manteling. De minimale stand voor de Haringvreter is gebaseerd op het Alterra rapport 2829. Met deze streefstanden wordt een evenwichtige balans van de binnen de gebieden aanwezige functies bereikt. De minimale stand op de Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren is gelijk aan de streefstand. De minimale stand op de Haringvreter is gesteld op 50 dieren gebaseerd op het onderzoek van Kuiters et al.

In een recenter Alterra-rapport 2723 is vermeld dat de bevindingen uit de eerdere rapporten voor wat betreft de Kop van Schouwen en De Manteling nog steeds actueel zijn.

In de uitspraak van de Raad van State van 3 mei 2017 is de Afdeling van oordeel dat het aannemelijk is om het aantal damherten op de Manteling van Walcheren en De Kop van Schouwen terug te brengen tot de streefstanden om negatieve effecten op de habitattypen en de prioritaire habitatsoorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen te voorkomen. In dezelfde uitspraak geeft de Afdeling aan dat er geen andere bevredigende oplossing voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van de als Natura 2000-gebieden De Kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren bestaat dan het afschieten van damherten en dat aan de gunstige staat van instandhouding van het damhert als soort geen afbreuk wordt gedaan door afschot tot de streefstanden. Daarbij neemt de Afdeling in aanmerking dat uit de Alterra-rapporten volgt dat de populatie damherten voor wat betreft De Kop van Schouwen en De Manteling van Walcheren bij de streefstanden een duurzame omvang heeft.

³ ECLI:NL:RVS:2017:1183

Noodzaak voor beheer in de Manteling van Walcheren en de Kop van Schouwen

In het Alterra rapport 2723 zijn tevens de gevolgen van een groeiende damhertenpopulatie voor de beheerdoelstellingen van de Kop van Schouwen en De Manteling van Walcheren in kaart gebracht. Beiden zijn duingebieden die zijn aangewezen als Natura 2000—gebieden. De kwaliteit van de duingebieden is de laatste decennia sterk achteruit gegaan, vooral als gevolg van de vermestende en verzurende effecten van stikstofdepositie en de reductie van de aantallen konijnen. Bij de gehanteerde streefstanden heeft begrazing door damherten een positief effect voor de kwaliteit. Dit positieve effect slaat echter om in een negatief effect naarmate het aantal damherten toeneemt.

Noodzaak voor beheer op de Haringvreter

Voor de Haringvreter bestaat er specifiek een noodzaak voor beheer voor de instandhouding van de door Staatsbosbeheer aangewezen soorten aanwezig op de Haringvreter. Hieronder een nadere toelichting.

Overbegrazing van korte vegetaties

Door de huidige hoge begrazingsdruk op de graslanden en andere korte vegetaties nemen veel bloemplanten af of verdwijnen zelfs. Vergelijkingen van karteringen uit 1999 (Berg en Jongman, 1999) en 2009 (Pranger en Tolman, 2010) tonen een goed ontwikkelde schraalgrasland vegetatie, met bijbehorende soorten die deels zelfs toenamen als gevolg van het vanaf 1988 ingezette verschrallingsbeheer. Vergelijking met de SNL kartering van 2015 (van der Goes et al., 2016) laat echter zien dat kwetsbare plantensoorten sindsdien verdwenen zijn. Onder andere zijn dat orchideeën: Moeraswespenorchis (afname), Brede orchis (verdwenen), Rietorchis en Vleeskleurige orchis (verdwenen), maar ook bijvoorbeeld Kleine ratelaar (helemaal verdwenen). Kleine ratelaar is een parasiet op grassen, en er lijkt een rechtstreeks verband te zijn met het verdwijnen van grassen op de voormalige groeiplaatsen: er is tegenwoordig voor deze soort te weinig gras om op te parasiteren, het is vooral mos geworden.

Soorten die nog wel aanwezig zijn komen niet tot nauwelijks tot bloei. Op de nabijgelegen, en zeer vergelijkbare groeiplaatsen op de Schotsman en Goudplaat, waar géén damherten voorkomen is dat niet het geval. Recente monitoring (Maas & Terlouw, 2018) laat zien dat omgerekend per kilometer monitoringsroute er op de Schotsman en de Goudplaat ruim drie keer zo veel verschillende soorten bloemplanten aanwezig zijn. Ook wanneer er naar de totale aantallen bloeiende planten gekeken wordt zijn deze op de Schotsman en de Goudplaat ook een veelvoud (resp. 2,7 en 3 keer zo groot) van de aantallen op de Haringvreter.

In de Amsterdamse Waterleidingduinen heeft onderzoek van Wallis de Vries (2015, 2017, 2018) en Mourik (2015) laten zien dat veel vlindersoorten en andere insecten die bloemen bezoeken (zweefvliegen, wilde bijen, nachtvinders, etc.) achteruitgaan of verdwijnen wanneer de nectarplanten die zij nodig hebben niet meer tot bloei komen, kortom al voordat de planten zelf verdwenen zijn. Ook op de Haringvreter zal verdwijnen van plantensoorten en niet meer tot bloei komen van andere plantensoorten leiden tot afname en verdwijnen van bloembezoekende insecten zoals vlinders, zweefvliegen en bijen. Voor dagvlinders blijkt deze ontwikkeling inderdaad al ingezet op de Haringvreter: door karteringen (P. Maas, van der Goes et al., 2016, Maas & Terlouw, 2018) is duidelijk geworden dat het aantal dagvlindersoorten inmiddels afgenomen is, zeker in vergelijking met de Goudplaat en de Schotsman (tabel 1). Op de Goudplaat worden 1,7 keer meer soorten waargenomen per kilometer monitoringsroute, en op de Schotsman is dit verschil nog groter, met 3,2 keer zo veel soorten. Wanneer naar aantal vlinders gekeken wordt zijn de verschillen nog groter: Op de Goudplaat 2,6 keer zo veel vlinders en op de Schotsman zelfs 26 keer zo veel vlinders per kilometer monitoringsroute.

Samenvatting dagvlinders 2014- 2018			
	Haringvreter	Goudplaat	Schotsman
Lengte route (km)	3,61	2,69	2,71
Aantal soorten per km routelengte	2,29	3,90	3,23
Aantal exemplaren per km routelengte	18,91	50,09	501,94
Percentage t.o.v. Haringvreter			
Aantal soorten per km routelengte	100%	171%	323%
Aantal exemplaren per km routelengte	100%	265%	2655%

Figuur 1 dagvlinders 2014-2018

Op dit moment zijn effecten op vogelsoorten die in korte vegetaties broeden (grondbroeders zoals veldleeuwerik) nog niet in kaart gebracht. Toch kan verwacht worden dat met toenemend gebruik (begrazing en betreding) van de korte vegetaties door damherten, het biotoop voor deze vogelsoorten zal afnemen in omvang of kwaliteit, of uiteindelijk helemaal verdwijnen. Bovendien neemt het risico dat de nesten van broedende vogels vertrapt worden toe, en nemen de foerageermogelijkheden van vogels af als deze vegetaties niet meer tot zaadzetting komen, en/of de aantallen insecten afnemen.

Overbegrazing van riet- en ruigtevegetaties, struweel en bos

Met toenemende aantallen damherten is ook de intensiteit van het gebruik van de rietvegetaties op de Haringvreter toegenomen. Met uitzondering van grauwe wilg zijn alle struweel- en ruigtesoorten uit eerdere vegetatiekarteringen (zoals grote brandnetel) verdwenen uit de rietlanden. De brandnetel is de enige waardplant voor de rupsen van een aantal vlindersoorten, zoals de dagpauwoog, de kleine vos, de gehakkelde aurelia en de atalanta. De eerste drie vlindersoorten nemen af op de Haringvreter. Deels omdat de vlinders onvoldoende nectar vinden, maar ook de afwezigheid van deze voedselplant voor de rupsen speelt daarbij een belangrijke rol.

De afname van ruigtesoorten in het riet heeft er toe bijgedragen dat schuilmogelijkheden en biotoop voor de Noordse woelmuis verdwenen zijn. Daardoor heeft de soort de concurrentie (aardmuis, veldmuis en bruine rat) niet het hoofd kunnen bieden. De Noordse woelmuis is dan ook vanaf 2017 niet meer waargenomen (Koelman & Bekker 2017). Tot dan was de Haringvreter de laatste plek in het Veerse Meer waar nog een populatie van deze soort aanwezig was. In 2009 werd de populatie van Noordse Woelmuizen op de Haringvreter nog op 200 geschat en tijdens de voorlaatste inventarisatie in 2015 was de soort ook nog aanwezig. Er werden 69 vangsten gedaan van deze soort op de Haringvreter (de Kraker 2014, 2015). In 2017 werd de soort dus niet meer waargenomen.

De Noordse woelmuis valt onder de Habitatrichtlijn (bijlagen II en IV) en geldt voor Nederland als prioritaire soort. De Nederlandse ondersoort is endemisch (komt alleen in Nederland voor), en staat op de IUCN Rode Lijst als Critically Endangered en op de Nederlandse Rode Lijst als Kwetsbaar. Hoewel het Veerse Meer niet voor de Noordse woelmuis is aangewezen (in het verleden wel als complementair doel), kwam deze er wel voor, en gezien zijn bedreigde status zijn inspanningen voor behoud van deze soort aan de orde.

Op dit moment zijn effecten op vogelsoorten die in rietvegetaties broeden nog niet conform BMP-criteria in kaart gebracht. Toch kan verwacht worden dat met toenemend gebruik (begrazing en betreding) van deze rietvegetaties door damherten, ook het biotoop voor deze riet-gebonden soorten zal afnemen. Wanneer hierdoor het riet verdwijnt

of de nesten van broedende vogels vertrapt worden, kan het broedgebied van deze vogelsoorten afnemen in omvang of kwaliteit, of uiteindelijk helemaal verdwijnen.

Ook nagenoeg verdwenen zijn de struwelen en ondergroei in het bos (Kuiters et al., 2017 Maas & Terlouw, 2018). Op de Haringvreter zijn geen struiken meer aanwezig, en ook geen verjonging van de aanwezige boomsoorten. Zelfs braam ontbreekt inmiddels grotendeels, terwijl deze wel veel aanwezig is op de vergelijkbare Schotsman en Goudplaat. Ook dit is in lijn met de bevindingen van Wallis de Vries (2018) en van Haperen et al. (2013) voor de Amsterdamse Waterleidingduinen: struweel met bijbehorende soorten neemt door intensieve begrazing door damherten al eerder af dan bloemsoorten op grasland.

Dat heeft voor de Haringvreter ook zijn gevolgen gehad voor diverse vogelsoorten die aan deze vegetaties gebonden zijn. Een aantal struweelvogels ontbreken op de Haringvreter, bijv. braamsluiper, nachtegaal. Van ander soorten zijn duidelijk veel lager aantallen territoria aanwezig op de Haringvreter dan op de vergelijkbare, maar niet door damherten begraasde Schotsman, onder meer Fitis, Heggenmus, Tjiftjaf en Zwartkop (Maas & Terlouw, 2018). Het verdwijnen van broedvogels die aan struweel gebonden zijn als gevolg van overmatige begrazing van de struwelen door damherten is ook bekend uit de Amsterdamse Waterleidingduinen (Noordzij & van der Spek, 2016)

Aantalsreductie ter voorkoming van massale sterfte door voedselgebrek

Tijdens de tellingen van de damherten in het voorjaar wordt ook een indruk van de conditie opgedaan. Tot en met 2017 zagen de kalveren en de volwassen beesten er gezond en doorvoed uit. Alleen in 2013, een tamelijk strenge winter, waren er tijdens de telling meerdere kalveren gezien die een slechte conditie hadden. Tijdens de telling van 2018 is voor het eerst een groter aantal dode damherten gevonden: 7 dieren, allemaal mannelijk. In verhouding tot de omvang van de populatie is dit nog steeds een erg lage wintersterfte, maar de verhoging ten opzichte van voorgaande jaren en het geobserveerde grote aantal dieren in slechte conditie (merendeels herten) is een duidelijke indicatie dat de draagkracht van het gebied bereikt wordt. Dat mannelijke dieren als eerst slachtoffer worden van verminderde conditie en zelfs doodgaan daaraan is ook gevonden in de Amsterdamse Waterleiding Duinen en is een natuurlijk verschijnsel (Waternet 2017, Faunabeheerplan: damherten in het Noord- en Zuid-Hollands Duingebied 2016-2020).

Jaarlijks verlaat een (klein) deel van de herten het eiland (o.a. naar Goudplaat, Schotsman, vaste wal). Of dit aantal toeneemt onder dreigend voedseltekort is onduidelijk, omdat er nog geen structurele registratie van de overzwemmers plaatsvindt. Zowel de hogere sterfte onder de herten als de grotere neiging om het gebied te verlaten (overzwemmers) zorgt er voor dat de geslachtsverhouding in de populatie verandert. Het is belangrijk om in de gaten te houden wat dit betekent voor de voortplantingssnelheid van de populatie. Indien het aandeel vrouwelijke dieren sterk toeneemt, kan dit de populatiegroei op het eiland versnellen.

Alterra (nu WEnR-WUR) is gevraagd om de draagkracht van het gebied voor damherten in kaart te brengen. In het betreffende rapport (Kuiters et al., 2017) wordt gesteld dat, mits er geen andere vorm van beweiding door hoefdieren plaatsvindt, een populatie van 83 dieren zich kan handhaven zonder sterfte door voedseltekort, zelfs in jaren met extreme weersomstandigheden. In datzelfde rapport wordt ook aangegeven dat met de dichtheden van 2016-2017

(ca. 3-4 dieren/ha, zie figuur 1) er een aanzienlijk risico is op parasitaire ziektes. De dichtheid is inmiddels (2018) opgelopen tot ruim 5 dieren/ha.

Afschot van individuele zieke / gewonde dieren teneinde uitzichtloos lijden te voorkomen

Omdat dit gaat om incidentele gevallen, bijvoorbeeld na een aanrijding of van herten die met hun gewei verstrikt zijn geraakt in een raster of dieren die in onderling gevecht gewond zijn geraakt, is een planmatige onderbouwing niet aan de orde. Wel is het de bedoeling om voor de Haringvreter aan te sluiten bij de bestaande valwildregeling. Deze wordt momenteel verbeterd door de FBE, en er komt aansluiting bij Stichting Wildaanrijdingen Nederland (SWN).

Er is derhalve een noodzaak om de damherten in de drie leefgebieden te beheren en de omvang van de drie populaties terug te brengen op de streefstanden. De populatie(s) vormen in hun huidige omvang een bedreiging voor de aanwezige flora en fauna in het gebied en voor De Kop van Schouwen en De manteling van Walcheren zijn dat de aangewezen Natura-2000 doelstellingen, voor de Haringvreter zijn dat specifiek door Staatsbosbeheer aangewezen soorten. Het beheer van deze gebieden is gericht op instandhouding, verbetering en ontwikkeling van aangewezen habitattypen en/of soorten.

Noodzaak voor beheer in de 0-standgebieden

Bij een sterk groeiende populatie damherten zoals in de Manteling van Walcheren en de Kop van Schouwen en de Haringvreter is het reëel om aan te nemen dat er een toename zal plaatsvinden van het aantal wegtrekkende dieren uit de beide leefgebieden. Dit is ook te zien in de cijfers van het aantal aanrijdingen met damherten in en rondom de leefgebieden Kop van Schouwen en Manteling van Walcheren. Daarnaast is er sprake van een toename van het aantal damherten op de rest van Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland en westelijk Zuid-Beveland. Ook in dit gebied is er sprake van aanrijdingen met damherten. Aangezien automobilisten in dit gebied helemaal niet bedacht zijn op de aanwezigheid van damherten, is het risico voor de verkeersveiligheid des te groter. Aangezien het in deze gebieden zwervende dieren betreft die uit de drie leefgebieden wegtrekken dient hier afschot plaats te vinden. Hiermee wordt tevens een toekomstige verdere verspreiding van damherten vanuit de drie leefgebieden over de provincie belet en vestiging van nieuwe populaties elders in de provincie voorkomen.

3.2. Beschrijving voedselaanbod en de relatie met de populatiegrootte

Een gemiddeld damhert weegt circa 55 kilogram en consumeert op jaarbasis ongeveer 400 kilogram droge stof (DS). De primaire productie van een duingebied in het renodunaal district wordt geschat op 4000 kilogram DS per hectare per jaar. Theoretisch is er op basis van de primaire productie dus een dichtheid mogelijk van 10 damherten per hectare. Echter, niet alle plantensoorten worden gegeten of zijn bereikbaar voor het damhert, zodat de werkelijke consumptie (veel) lager ligt. In de Amsterdamse waterleidingduinen (AWD) is gebleken dat bij een dichtheid van 1 damhert per hectare 10% van de primaire productie in het duin door damherten wordt opgegeten⁴. Van een belangrijk conditieverlies of van een dichtheidsafhankelijke terugkoppeling op de reproductie zijn tot op heden in de AWD nog geen aanwijzingen gevonden.

Qua vegetatiestructuurtypen en habitattypen die voorkomen, qua geomorfologie en qua productiviteit van de bodem (kalkrijk duinzand) zijn de Manteling van Walcheren en de Kop van Schouwen vergelijkbaar met de Amsterdamse Waterleidingduinen. Derhalve kan er van uit worden gegaan dat voedselaanbod en voedselkwaliteit in de Zeeuwse duingebieden grotendeels vergelijkbaar zijn met die in de AWD⁵.

⁴ Breukelen, L. Van, *et al*; 2000

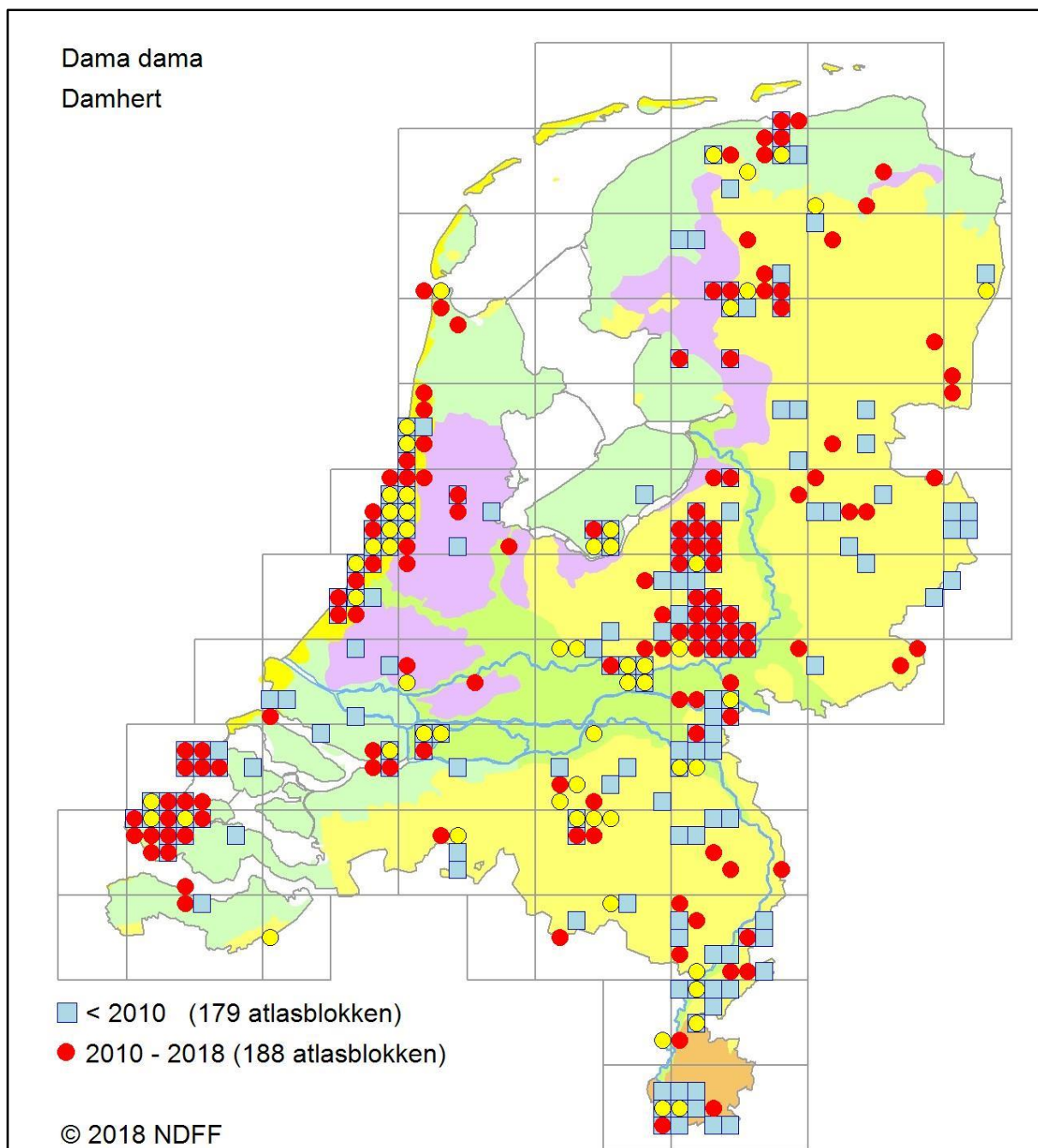
⁵ Kuiters, A.T. & D. De Vries; 2016

De stand in de AWD bedroeg in het voorjaar van 2018 circa 1 damhert per hectare, zodat kan worden geconcludeerd dat deze dichtheid ook niet ondenkbeeldig is voor Schouwen en Walcheren. Vanwege de mogelijkheid tot vrije uitwisseling met de omliggende landbouwgronden op Walcheren en Schouwen zal de uiteindelijke ecologische draagkracht vanwege de beschikbaarheid van hoogwaardig voedsel (lees: landbouwgewassen) veel hoger liggen dan van nature op basis van de primaire productie in het duingebied verwacht mag worden. Het ligt daarom in de rede om te verwachten dat de ecologische draagkracht in de huidige situatie boven de 1 damhert per hectare duingebied zal liggen.

3.3 Populatieontwikkeling

Al vanaf de 16e eeuw komen damherten geïntroduceerd voor in Nederland. Tot aan de tweede wereldoorlog zijn er damherten in zowel vrije staat als in wildrasters geweest. Na de tweede wereldoorlog kwamen damherten alleen nog in vrije staat voor in Gelderland en in Zeeland. In Zeeland is de eerste vrij levende populatie damherten op Walcheren ontstaan door inundatie van Walcheren waarbij gehouden dieren zijn ontsnapt. Na de tweede wereldoorlog zijn in Nederland op meerdere landgoederen en binnen wildrasters damherten geïntroduceerd. Momenteel komen damherten vrij levend in alle provincies voor waarbij de grote kernen zijn gelegen in de vastelandsduinen van de provincies Zeeland, Zuid- en Noord-Holland, plantage Willem III in Utrecht, het Horsterwold in Flevoland, Oranjewoud in Friesland en de Veluwe in Gelderland.

Figuur 2 de verspreiding van het damhert in Nederland

In alle provincies worden tegenwoordig met regelmaat dieren gezien die ofwel vanuit de omliggende provincies komen, vanuit de omliggende landen naar Nederland zijn getrokken, of zijn ontsnapt uit privécollecties. Tot op heden hebben damherten in Nederland (nog) geen natuurlijke vijanden anders dan de mens.

3.4 Provinciale ontwikkeling

In Zeeland is sprake van een drietal ruimtelijk van elkaar geïsoleerde populaties damherten.

Sinds 1944 is er sprake van een populatie damherten op Walcheren, sinds 1993 van een populatie op Schouwen en sinds 1984 ook van een populatie op het eilandje de Haringvreter in het Veerse meer. Een verdere verspreiding of vestiging buiten bovengenoemd drietal leefgebieden wordt niet nagestreefd en wordt derhalve een nulstandbeleid aangehouden.

De voorjaarstanden worden geschat op basis van elk jaar in het vroege voorjaar uit te voeren tellingen.

Daarbij wordt uitgegaan van de MNA systematiek (Minimal Numbers Alive) zoals ook aangehouden worden voor de telling van de reeën populatie. De telling bestaat achtereenvolgens uit een avond- ochtend – avondtelling.

In de drie leefgebieden wordt de telling op verschillende manieren uitgevoerd omdat de terrein omstandigheden en dan specifiek voor wat betreft de toegankelijkheid verschillend is.

In het leefgebied Kop van Schouwen wordt de telling tegelijkertijd met de telling van de reeën uitgevoerd. Het leefgebied is grotendeels alleen te voet toegankelijk en wordt daarom opgedeeld in vakken waarbij in elk vak meerdere vaste telposten zijn. Elke telpost wordt door een of meerder personen bezet. Waarnemingen worden met vermelding van tijd en looprichting op kaart gezet. Daarmee kunnen dubbeltellingen er uit gehaald worden. De data worden vooraf vastgesteld waardoor het mogelijk is dat de telling in slechte weersomstandigheden moet plaatsvinden. Het risico bestaat dat er bij slechte weersomstandigheden, storm of mist minder dieren gezien worden.

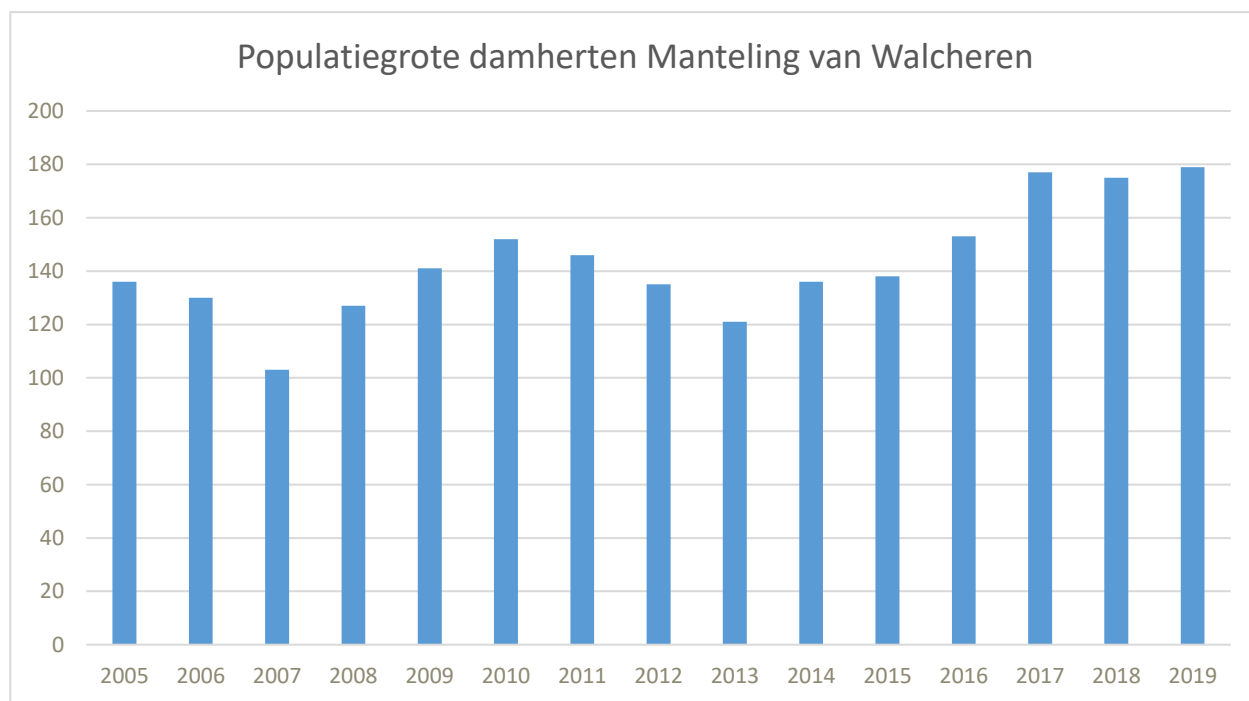
In het leefgebied De Manteling wordt de telling uitgevoerd vanuit de auto door een klein, zeer deskundig team. Het leefgebied is vergelijkbaar met het leefgebied in de Kop van Schouwen maar wel veel compacter en daarmee overzichtelijker. Elk jaar wordt er een vaste route te gereden over openbare wegen en vaste paden waarmee het leefgebied gebied dekkend wordt geteld. De telling wordt vier of vijf keer in een korte periode herhaald op een moment dat de weersomstandigheden het meest optimaal zijn en de dieren dus ook het beste zichtbaar zijn.

Het leefgebied De Haringvreter is uitsluitend te bereiken over het water. Het leefgebied wordt zowel vanaf het eiland als vanaf het water geteld. Door de waarnemingen op kaart te vermelden kunnen de beide kaarten (telling vanaf het eiland en telling vanaf het water) over elkaar heen gelegd worden en daarmee dubbeltellingen of gemiste dieren in beeld gebracht.

Walcheren

Voor Walcheren is de tijdsreeks met populatieschattingen voor de periode 1992-2019⁶ bekend. De populatie damherten op Walcheren is in de periode 1992-2019 gegroeid van een geschat aantal van 26 damherten in 1992 naar een geteld aantal van 179 damherten in 2019.

Figuur 3 De populatie-ontwikkeling van het damhert in de Manteling van Walcheren

Er is sprake van een positieve trend (toename).

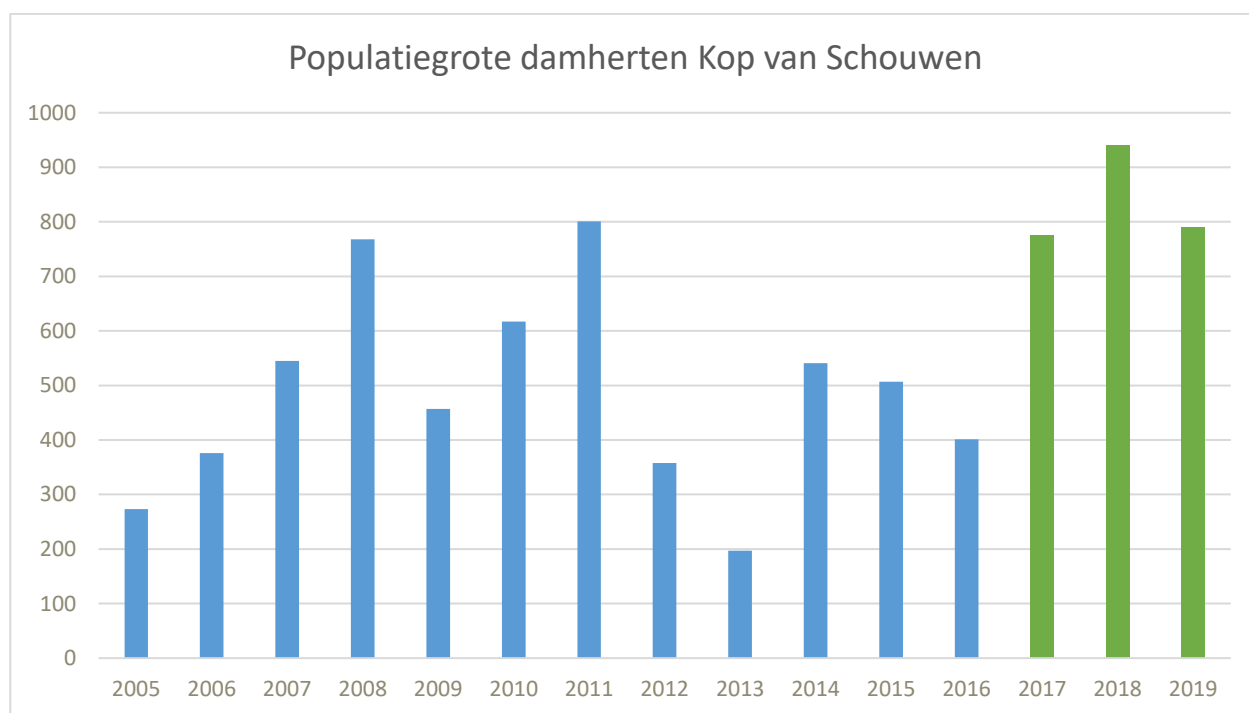
⁶ 1991 – 2001; Alterra / 1999 – 2009; Terra Salica / 2010 – 2018; FBE Zld

Schouwen

Voor Schouwen is de tijdreeks met populatieschattingen⁷ voor de periode 2002-2019 bekend.

De populatie damherten op Schouwen is in de periode 2002-2019 gegroeid van een geschat aantal van 273 damherten in 2002 naar een Minimal Number Alive (MNA) van 789 damherten in 2019. Voor de periode vóór 2002 is alleen voor de jaren 1992 en 1994 ook een schatting bekend. 2017, 2018 en 2019 zijn op basis van MNA de voorgaande jaren zijn op basis van hoogste dagtelling. Door de komst van het Fauna Registratie systeem (FRS) in 2016 in Zeeland is dit veranderd waardoor hier veel hogere waarden uit komen.

Figuur 4 De populatie-ontwikkeling van het damhert in de Kop van Schouwen

De trend is stabiel.

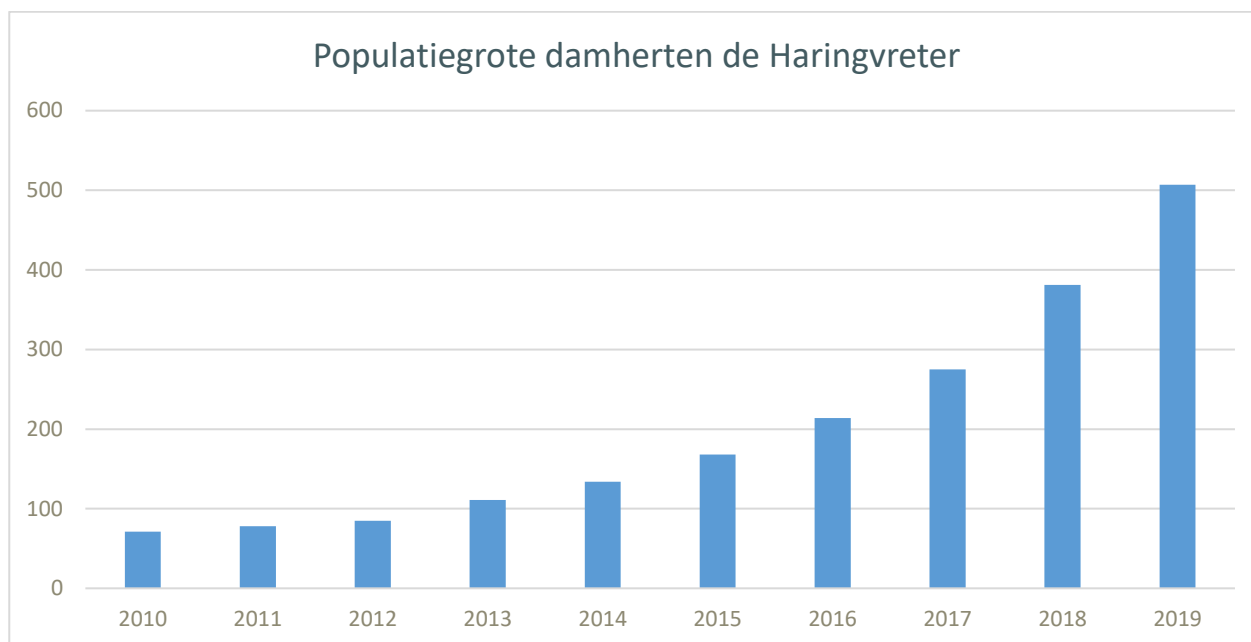
⁷ In de volksmond: de voorjaarsstelling. Deze getallen gaan dus over waargenomen aantallen waarbij de nog volgende aanwas niet is meegenomen.

De Haringvreter

Voor het eiland De Haringvreter is de tijdreeks met populatieschattingen voor de periode 2010-2019 bekend. In deze reeks is de populatiegrootte voor de ontbrekende schatting het rekenkundig gemiddelde genomen (78) van de twee naastgelegen schattingen (71, 85)

De populatie damherten op De Haringvreter is in de periode 2010-2019 gegroeid van een geschat aantal van 71 damherten in 2010 naar een geteld aantal van 507 damherten in 2019.

Figuur 5 De populatie-ontwikkeling van het damhert op de Haringvreter

Momenteel benut het damhert 70 hectare van het eiland en is de dichtheid opgelopen tot ruim 5 dieren per hectare. Er is sprake van een positieve trend.

4. Evaluatie voorgaande beheerperiode

4.1 leefgebieden

In de afgelopen beheerperiode waren er drie leefgebieden aangewezen voor de damherten in Zeeland. De Kop van Schouwen, de Manteling van Walcheren en de Haringvreter. Provincie Zeeland heeft per 1 januari 2019 de Haringvreter aangewezen als derde leefgebied voor damherten. Op de Haringvreter heeft geen beheer van damherten plaatsgevonden de afgelopen beheerperiode in de andere twee leefgebieden wel. Voor de Haringvreter zal naar verwachting in oktober 2019 het eerste afschot plaatsvinden. Hieronder staan de minimale standen en de streefstanden van de drie leefgebieden benoemd:

Kop van Schouwen:	Minimale stand: 325	Streefstand: 325
Manteling van Walcheren	Minimale stand: 80	Streefstand: 80
De Haringvreter:	Minimale stand: 50	Streefstand: 150

Voor de leefgebieden Kop van Schouwen en Manteling van Walcheren is er onderscheid gemaakt tussen een voorkeurszone buiten het Natura-2000 gebied, afschotgebieden binnen het Natura-2000 gebied en rustgebieden. De rustgebieden zijn ooit ingesteld om binnen het beschermde gebied voldoende rust voor de dieren te waarborgen. Veel afschot vindt plaats in de voorkeurszone. De afschotgebieden bevinden zich in de kern van het leefgebied van de damherten. Op Schouwen zijn deze vooral gelegen in het vlakke binnenduingebied (inclusief de daar aanwezige bossen) van het Natura-2000 gebied. De rustgebieden hebben lagere populatiedichtheden en omvatten in ieder geval grote delen van de reliëfrijke buitenduinen. Op Walcheren bevinden de afschotgebieden zich vooral in de buitenplaatsen van de binnenduinrand en in het beboste gedeelte van de duinen.

4.2. Aard en omvang van de handelingen in de voorgaande periode

Afschotcijfers 2014- 2019					
WBE	Beheerperiode				
Schouwen	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Mannelijk	97	100	89	150	197
Vrouwelijk	68	69	63	97	110
Totaal	165	169	152	247	307
Walcheren					
Mannelijk	26	31	35	47	62
Vrouwelijk	43	38	42	64	75
Totaal	69	69	77	111	137
Haringvreter					
Totaal	0	0	0	0	0

Figuur 6 afschotcijfers afgelopen beheerperiode inclusief zwervende dieren.

Walcheren

Op Walcheren is over de periode 2014/2015 – 2017/2018 een gemiddeld afschot van 82 stuks damherten gepleegd. Waarbij altijd meer vrouwelijk dan mannelijk is geschoten. Dit draagt bij aan een gezonde geslachtsverhouding en zorgt ervoor dat de aantallen omlaag gaan. Het zijn tenslotte de hinds die kalveren krijgen. Je ziet in afschot een stijgende lijn.

Schouwen

Op Schouwen is over de periode 2014/2015 – 2017/2018 een gemiddeld afschot gepleegd van 183 stuks op jaarbasis. Hier worden overwegend meer mannelijke dan vrouwelijke dieren geschoten. Dit komt doordat er in de voorkeurzone jaarrond afschot gepleegd mag worden op basis van 0-stand. In de Natura-2000 gebieden leeft de kernpopulatie. Met name de jonge herten hebben dispersiedrang. Deze trekken naar de voorkeurszone waardoor er daar hoofdzakelijk mannelijke dieren worden geschoten. Tevens worden er herten in het Natura-2000 gebied geschoten.

De Haringvreter

Op de Haringvreter heeft in de afgelopen beheerperiode geen afschot plaatsgevonden.

Zwervende dieren

Buiten de drie leefgebieden heeft op Noord-Beveland, Schouwen en Walcheren afschot plaatsgevonden van zwervende dieren. In figuur 7 staat een overzicht.

Afschot zwervende dieren 2015- 2019					
WBE					
	2015	2016	2017	2018	2019
Noord-Beveland	11	3	5	11	8
Walcheren	1	3	2	3	2
Schouwen	1	2	1	1	7

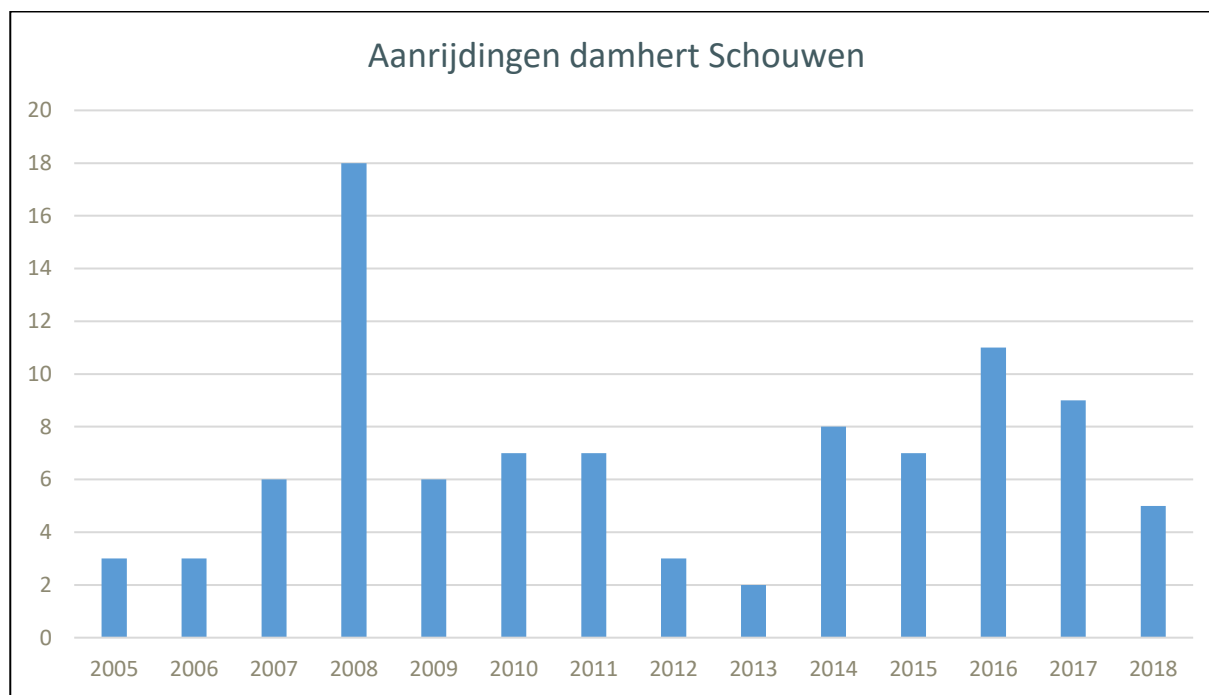
Figuur 7 Afschot zwervende dieren afgelopen beheerperiode.

4.3. Verkeersveiligheid

Schouwen

Op Schouwen-Duiveland schommelt het aantal aanrijdingen maar lijkt de trend van het aantal aanrijdingen toch stabiel.

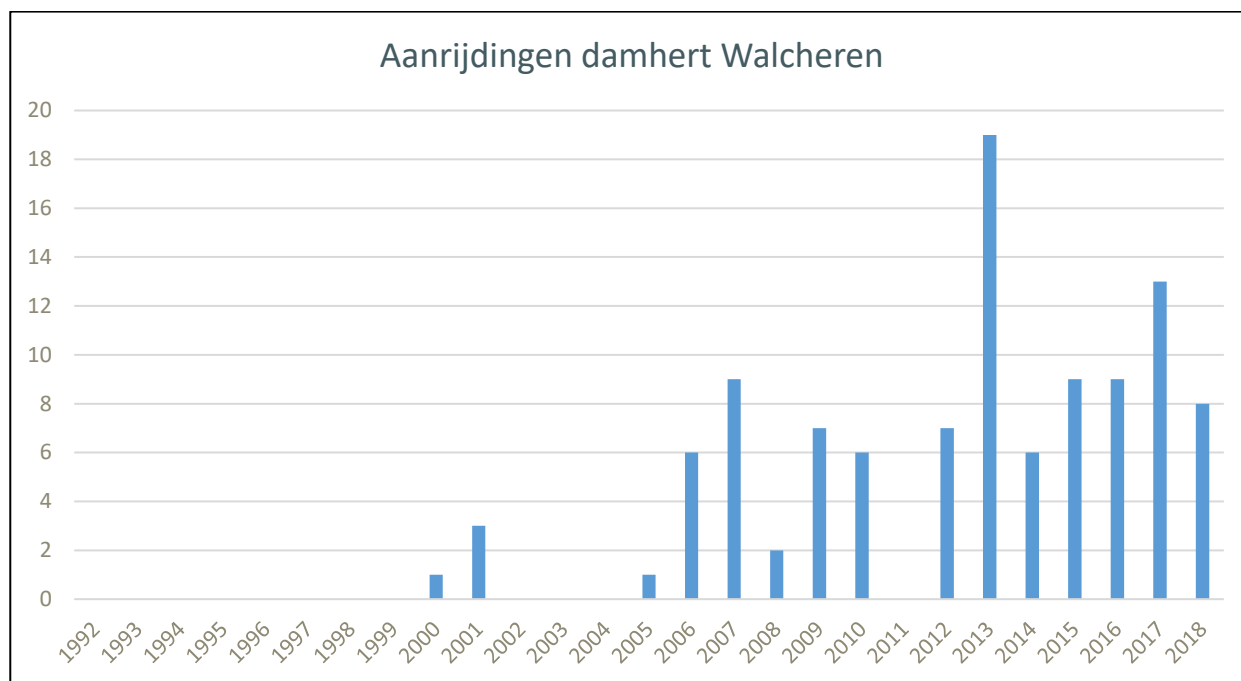

Figuur 8 Overzicht aanrijdingen met het damhert Schouwen

Walcheren

Voor Walcheren lijkt de trend in de beheerperiode stabiel.

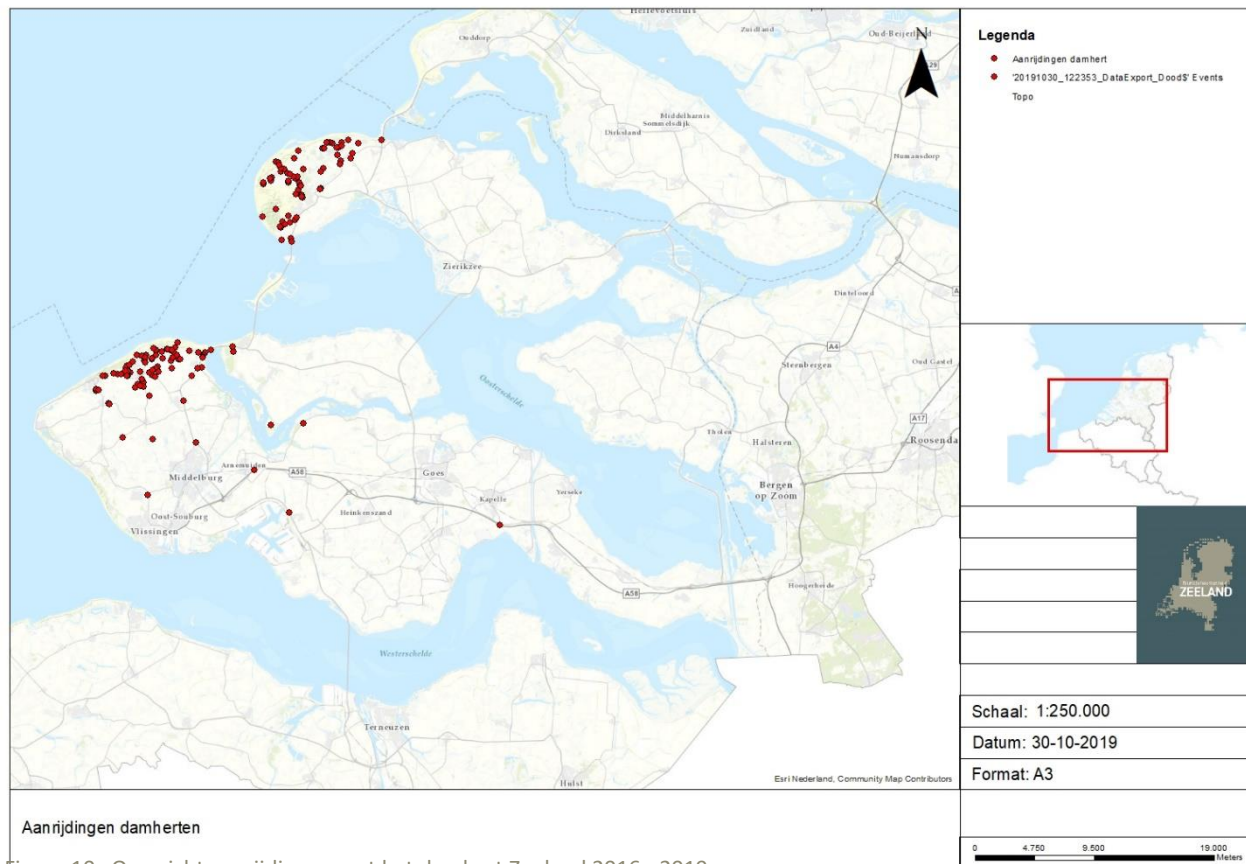

Figuur 9 Overzicht aanrijdingen met het damhert; Walcheren

Noord-Beveland en Zuid-Beveland

Voor wat betreft Noord-Beveland en Zuid-Beveland vinden tot op heden een beperkte aantallen aanrijdingen plaats. Met name WBE Noord- Beveland is zeer alert op de aanwezigheid van overzwemmende dieren van de Haringvreter. Zodra er zwervende dieren worden waargenomen vindt er afschot plaats om zo de verkeersveiligheid te waarborgen.

Figuur 10—Overzicht aanrijdingen met het damhart Zeeland 2016–2019

4.4. Totaaloverzicht van de populatieontwikkeling in de afgelopen beheerperiode

Onderstaand een overzicht van de ontwikkeling van de damhertenpopulaties in Schouwen en Walcheren. In Noord-Beveland is geen populatieontwikkeling en op de Haringvreter heeft geen beheer plaatsgevonden. Daarom worden deze gebieden in onderstaande tabel niet meegenomen.

Overzicht populatieontwikkeling Schouwen 2014- 2019					
	Beheerperiode				
	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
voorjaarstand	541	507	401	684	693
Aanwas 35%	189	177	140	239	243
zomerstand	730	684	541	923	935
streefstand	325	325	325	325	325
Gewenste reductie	405	359	216	598	610
Afschot Mannelijk	97	100	89	150	197
Afschot Vrouwelijk	68	69	63	97	110
verkeerslachtoffers	6	11	9	9	14
Overig valwild	2	9	15	11	12
Gerealiseerde reductie	173	189	176	267	333

Overzicht populatieontwikkeling Walcheren 2014- 2019					
	Beheerperiode				
	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
voorjaarstand	136	138	153	177	175
aanwas 35%	48	48	54	62	61
zomerstand	184	186	207	239	236
streefstand	80	80	80	80	80
Gewenste reductie	104	106	127	159	156
Afschot Mannelijk	26	31	35	47	62
Afschot Vrouwelijk	43	38	42	64	75
Verkeerslachtoffers	6	7	12	11	12
Overig valwild	20	15	11	25	11
Gerealiseerde reductie	95	91	100	147	160

Figuur 12 Overzicht populatieontwikkeling Zeeland

5. Alternatieve maatregelen en mogelijk andere bevredigende oplossingen

Om problemen met wilde dieren te voorkomen zijn tal van oplossingen bedacht. Geen van allen biedt echter een waterdichte oplossing. Hieronder staan voor dit beheerplan relevante maatregelen die in de (internationale) literatuur worden genoemd.

5.1 Alternatieven voor populatiebeheer met afschot

In theorie staat de beheerder nog een aantal andere middelen ter beschikking om schade aan wettelijke belangen te beperken. Deze zullen hieronder kort worden omschreven en per maatregel voorzien van een haalbaarheidsconclusie.

Wegvangen en herplaatsen

In 2013 is in opdracht van Waternet door Rewilding Europe in kaart gebracht waar binnen Europa kansen zijn voor verplaatsing van damherten vanuit de Amsterdamse Waterleiding Duinen naar elders, en het benoemen van de dierenwelzijnsaspecten die met een dergelijke herplaatsing gemoeid zijn. Op financieel en praktische gronden is daarvan af gezien. Bovendien was uit eerder onderzoek⁸ al bekend dat een afzet die niet eindigt bij de poelier, niet kan worden gegarandeerd en dat vangacties verstorend werken op het gedrag van de dieren.

Wegvangen en herplaatsen wordt omwille van financiën en onzekere afzet als niet haalbaar geconcludeerd.

Anticonceptie/Immunocontraceptie

In 2010⁹ en 2016¹⁰ is een tweetal rapporten gepubliceerd over anticonceptie als methode bij het beheer van hoefdieren. De conclusie van het rapport is dat de beschreven methoden voor het beheer van de populatie damherten niet toepasbaar zijn. Om dezelfde redenen heeft de International Commission on Management of the Oostvaardersplassen (ICMO) deze methoden voor de Oostvaardersplassen als ongeschikt benoemd. Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen op dit gebied die toepasbaar zijn op de populatie damherten.

Anticonceptie/immunocontraceptie is niet toepasbaar als beheermaatregel.

Bijvoeren

Door additioneel voer aan te bieden kan de populatie tot een hoger niveau groeien waardoor op termijn steeds meer voer moet worden verstrekt (het zogenoemde sneeuwbaaleffect) ofwel alsnog een populatiereductie (maar dan met grotere aantallen) worden doorgevoerd.

Bijvoeren levert tegengestelde en daardoor ongewenste resultaten op waardoor inzet van dit middel niet gewenst is.

⁸ Van Breukelen, L., et al; op de weg of uit de weg?; 2003

⁹ Kuiper, M.W. et al; Contraceptie als methode bij het beheer van hoefdieren; 2010

¹⁰ Lammertsma, D.R. et al; Quickscan Contraceptie Hoefdieren; 2016

5.2 Alternatieven voor afschot ter preventie van verkeersaanrijdingen

Preventieve maatregelen zijn erop gericht om zoveel als mogelijk te voorkomen dat dieren op plekken terechtkomen waar ze niet gewenst zijn. De meest genoemde maatregelen zijn hekwerken (rasters), het aanbrengen van reflectoren of wildspiegels (wegen), het aanbrengen van geurschermen, de inzet van akoestische en/of visuele middelen (geluid en licht), en het verlagen van de dichtheid. Onderstaand een opsomming van de alternatieven. Buiten de leefgebieden kan het treffen van preventieve maatregelen om de kans op aanrijdingen zo veel mogelijk te verkleinen in redelijkheid niet worden gevergd. Het betreft een groot gebied (Walcheren, Schouwen-Duiveland, westelijk Zuid-Beveland en Noord-Beveland) waar in principe geen damherten voorkomen. Dit volgt ook uit de uitspraak van de Rechtbank Middelburg van 26 januari 2012.

Hekken of rasters

Het oprichten van rasters is in de praktijk de meest toegepaste methode om de aanwezigheid van wilde dieren en daaruit voortvloeiende problemen te voorkomen. De dimensionering van de hekwerken is daarbij belangrijk. Het hekwerk moet een minimale hoogte hebben van 1,85 en niet te groten mazen waar het damhert en overige fauna in verstrikt kan raken.

Hekwerken die alleen een barrièrewerking bewerkstelligen zijn veelal niet gewenst omdat ze kunnen resulteren in:

- doorbraakpogingen door het hekwerk door de dieren,
- versnippering van het landschap (fragmentatie), en
- isolatie van voorheen aaneengesloten populaties.

Geur- en smaakstoffen

Afweermiddelen zijn (chemische) geur- en smaakstoffen die door middel van smeren of verspuiting worden aangebracht op gewassen of gewasdelen. Geur- en smaakstoffen maken dat het gewas minder aantrekkelijk wordt voor wilde dieren.

Geur- en smaakstoffen dienen met grote regelmaat te worden aangebracht en zijn daarmee zeer arbeidsintensief. Ook is de ervaring van het resultaat in de praktijk zeer wisselend.

Flitslampen

Flitslampen worden wel gebruikt om herten en wilde zwijnen te weren van landbouwpercelen. Dit middel wordt vanwege snelle gewenning echter altijd ingezet in combinatie met andere middelen.

5.3 Resumé alternatieven voor afschot

Als alternatieven voor afschot kunnen bij het beheer van het damhert de volgende maatregelen worden getroffen:

- Rasters met een minimale effectieve hoogte van 1.85 meter.

In alle gevallen zal het bij de inzet van alternatieven voor afschot gaan om maatwerk. Zo is afhankelijk van de teelt of de aanleg en instandhouding van een hertwerend raster wel of niet te verantwoorden als onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering. Overjarig grasland is bijvoorbeeld niet kapitaalsintensief genoeg om vanuit bedrijfseconomisch perspectief een 1.85 hoog hertwerend raster te kunnen plaatsen, terwijl dat bij een veredelingsbedrijf wel al gauw het geval zal zijn. Aanrijdingen met damherten doen zich niet alleen voor in of nabij de leefgebieden, maar ook daarbuiten verspreid over de aangrenzende regio. Voor gebieden buiten de aangewezen leefgebieden is het risico op een aanrijding zelfs groter, omdat de aanwezigheid van damherten hier onverwacht en onvoorspelbaar is. Het treffen van alternatieve of preventieve maatregelen kan in redelijkheid niet worden geveegd omdat het een groot gebied betreft. Dit is bevestigd in de uitspraak van de Rechtbank op 26 januari 2012, AWB nummer 10/622.

6. Gewenste standen damhert

6.1 Doelstellingen beheer damhert in Zeeland

Primair zijn er drie hoofddoelstellingen:

- Tegengaan en voorkomen dat de instandhoudings- en beheerdoelstellingen niet worden gehaald of verslechteren;
- terugdringen van het aantal verkeersaanrijdingen met het damhert; en
- het beperken van onnodig lijden.

Daarnaast zijn er nog een drietal secundaire doelstellingen:

- Consolidatie van het lage niveau van landbouwschade;
- tegengaan verdere verbreiding van de soort over de provincie en het aldus tegengaan van nieuwe schade- en overlast-locaties; en
- het voorkomen en beperken van onnodig lijden van zieke en/of gebrekkige dieren.

6.2 Integratie belangen en streefstanden

In het leefgebied van de damherten is vanwege landbouwbelangen, verkeersveiligheid en natuurbelangen evenals de voorgaande beheerperiode gekozen voor een streefstand van 80 dieren voor Walcheren, en 325 dieren voor Schouwen. Dit komt overeen met een dichtheid van 11 dieren per 100 hectare voor Walcheren, en 15 dieren per 100 hectare voor Schouwen.

De genoemde streefstanden liggen daarmee onder het omslagpunt van 20 dieren per 100 hectare waarbij het duinecosysteem schade gaat lijden, zodat bij de genoemde streefstanden mag worden verwacht dat het duinecosysteem niet zal worden aangetast in kwaliteit en potentie voor herstel.

Bij de huidige standen is schade aan landbouw gering. Bij lagere standen dan de huidige, i.c. de gekozen streefstanden c.q. het nulstandsbeleid, is daarin geen negatieve verandering te verwachten.

6.3 Afschot

Ook voor de komende beheerperiode 2020 – 2025 wordt op Walcheren een voorjaarstand van 80 dieren nagestreefd (cf. Groot-Bruinderink & Lammertsma 2001, beheerplan 2005-2009, 2010- 2014). Op Schouwen is het streven 325 dieren gezien de draagkracht van het gebied (cf. Groot-Bruinderink et al. 2005, 2009). Voor De Haringvreter wordt een streefstand van 150 dieren aangehouden. Buiten deze gebieden is het 0-stand en zijn damherten niet gewenst.

Het afschot voor de leefgebieden is berekend op basis van een netto aanwas van 35% van de totale populatie.

Voor de komende beheerperiode wil de Faunabeheereenheid de damhertenpopulaties in de drie leefgebieden beheren middels afschot. Uitgangspunt is de (maatschappelijke) draagkracht van de te onderscheiden leefgebieden en de schadehistorie die is vastgelegd en uitgewerkt in dit faunabeheerplan (wettelijke belangen).

Daarnaast wordt gestreefd naar het behoud of bevorderen van een gezonde en zo natuurlijk mogelijke samenstelling van de damhertenpopulaties. Met deze aanpak wordt ook geborgd dat er sprake is van duurzaam beheer en dat de staat van instandhouding van de damhertenpopulatie(s) binnen Zeeland niet in het geding kan komen en de soort zich op langere termijn kan handhaven binnen de leefgebieden in de provincie.

Op basis van tientallen jaren landelijke ervaring met het beheer van damhertenpopulaties en vanuit de vakliteratuur is een vertaalslag ontwikkeld van een getelde populatieomvang naar een te verwachten populatieontwikkeling voor het volgende jaar, om zo het gewenste afschot te bepalen:

- 1 De getelde voorjaarsstand (MNA) geldt als basis;
- 2 De theoretische zomerstand van datzelfde seizoen is berekend door: getelde voorjaarsstand + aanwaspercentage. Ervaringscijfers, ook uit Zeeland, wijzen erop dat de hiermee berekende aanwas ongeveer 35% van de voorjaarspopulatie bedraagt;
- 3 Aftrek van:
 - De geregistreerde wildaanrijdingen in die beheerperiode;
 - Te verwachten mortaliteit overig, op basis van registratie in FRS;
 - Resulteert een te verwachten voorjaarsstand voor het komende seizoen;
- 4 Voor het komend seizoen kan vervolgens de te verwachten aanwas worden bepaald en het gewenste (regulatie-) afschot, rekening houdend met registratie van wildaanrijdingen en andere mortaliteit.

Door jaarlijks opnieuw de voorjaarsstand te bepalen (op basis van MNA) en van het aantal dan getelde vrouwelijke dieren het aanwaspercentage te berekenen, kan voldoende gedetailleerd worden aangegeven op welke wijze wordt geborgd dat het afschot niet kan leiden tot een zodanige aantasting van de damhertenstand binnen het leefgebied dat hierdoor de populatie in kan instorten.

7. Beheeraanpak 2020-2025

De FBE hanteert de hierboven beschreven afschotberekening voor de komende zes jaar op basis van de in de omgevingsverordening Zeeland 2018 aangegeven vrijstelling. De uitvoering van het populatiebeheer wordt gedelegeerd naar de WBE's. De WBE's maken jaarlijks een werkplan, dat goedkeuring behoeft van het FBE-bestuur. De inzet van afschot als beheermiddel binnen de begrenzing van Natura-2000 gebieden kan afhankelijk zijn van de uitkomsten van een passende beoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming.

7.1 Grondslag

- Voor heel Walcheren, het westelijk deel van Schouwen-Duiveland en het westelijk deel van Noord-Beveland geldt Vrijstelling conform de Omgevingsverordening Zeeland 2018.
- Voor de rest van Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland en westelijk Zuid-Beveland (tot aan het kanaal door Beveland) wordt ontheffing op basis van 0-stand aangevraagd.
- Voor de Haringvreter wordt ontheffing voor populatiebeheer aangevraagd.

7.2 Categorieën

- Herten mannelijke dieren van 2 jaar of ouder
- Spitsers mannelijke dieren van 1 jaar oud
- Hindes vrouwelijke dieren van 2 jaar of ouder
- Smaldieren vrouwelijke dieren van 1 jaar oud
- Kalveren vrouwelijke en mannelijke dieren in hun eerste levensjaar (0-jaar oud)

7.3 Afschotperiode en tijden

Populatiebeheer Kop van Schouwen en Manteling van Walcheren (vrijstelling).

Belang:

Ten behoeve van de beperking van de omvang van de populatie in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden.

Periode:

- In de kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren binnen de Natura-2000 gebieden:
 - Mannelijke dieren: 1 november tot 1 maart.
 - Vrouwelijke dieren: 1 oktober tot 1 maart.
- In de kop van Schouwen en de Manteling van Walcheren buiten de Natura-2000 gebieden:
 - mannelijke dieren: jaarrond.
 - Vrouwelijke dieren: 1 september tot 1 maart.

Binnen de aangewezen Natura-2000 gebieden zoals in figuur 11 en 12 aangegeven vindt afschot plaats van 1 november tot 1 maart voor mannelijke dieren en van 1 oktober tot 1 maart voor de vrouwelijke dieren. Populatiebeheer is alleen mogelijk als voor deze activiteit in het kader van hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming een vergunning is verleend dan wel deze activiteit plaatsvindt overeenkomstig een vastgesteld Natura-2000 beheerplan.

Buiten de Natura-2000 gebieden voor mannelijke dieren jaarrond en voor vrouwelijke dieren (inclusief kalveren) van 1 september tot 1 maart. Dit in verband met de kalver periode.

Tijdstip:

Van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang.

Middelen:

Toegestaan is het gebruik van het kogelgeweer. Daarnaast vraag de FBE ontheffing aan voor het gebruik van en geluidsdemper door faunabeheerders van de terreinbeherende organisaties. Deze is noodzakelijk voor het uit te voeren beheer. Op deze wijze worden de damherten niet extra opgejaagd wat paniek en stres veroorzaakt bij de damherten. Tevens zorgt het voor minder verstoring van de overige fauna die aanwezig is in en nabij het gebied. Tevens is het niet wenselijk dat het publiek geconfronteerd wordt met het afschieten van de damherten. Door het gebruik van een geluidsdemper is dit veel minder hoorbaar en draagt het geluid minder ver.

Figuur 11 Damhert; populatiebeheer Kop van schouwen

Figuur 12 Damhert; populatiebeheer Manteling van Walcheren

Populatiebeheer de Haringvreter (ontheffing)

Belang:

In aanmerking komende belangen met betrekking tot de damherten op de Haringvreter, zijn:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitat (Art. 3.17, lid 1, sub b, 1°, juncto art 3.17, lid 1, sub c);
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren (art 3.17, lid 1, sub c, 3°);

Periode:

- mannelijke dieren: 1 oktober tot en 1 maart daaropvolgend.
- Vrouwelijke dieren: 1 oktober tot 1 maart daaropvolgend.

Populatiebeheer is alleen mogelijk als voor deze activiteit in het kader van hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming een vergunning is verleend dan wel deze activiteit plaatsvindt overeenkomstig een vastgesteld Natura-2000 beheerplan.

Tijdstip:

Van zonsopkomst tot zonsondergang.

Middelen:

Toegestaan is het gebruik van het kogelgeweer met wettelijk toegestane hulpmiddelen.

Aanvraag

De FBE acht het noodzakelijk om ontheffing voor populatiebeheer, op grond van artikel 3.17 Wnb, lid 1, sub b, 1° in samenhang met artikel 3.17, lid 1, sub c van de wet, te krijgen voor het doden van damhert, met gebruikmaking van het kogelgeweer gedurende de periode van 1 oktober tot 1 maart daaropvolgend. Afschot zal plaatsvinden vanaf een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang. Dit in het belang van het voorkomen van belangrijke schade aan de bescherming van de wilde flora of fauna, en ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren. De FBE vraagt ontheffing aan bij de Provincie Zeeland om het in voorgaande hoofdstuk benoemde afschot te realiseren. De uitvoering van het populatiebeheer wordt via de WBE gedelegeerd naar Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer maakt jaarlijks een uitvoeringsplan dat goedkeuring behoeft van het FBE bestuur en dat de basis vormt voor het doorschrijven van de ontheffing van de provincie. Daarnaast vraagt de FBE ontheffing aan voor het gebruik van en geluidsdemper door beheerders van Staatsbosbeheer. Deze is noodzakelijk voor het uit te voeren beheer. Op deze wijze worden de damherten niet extra opgejaagd wat paniek en stres veroorzaakt bij de damherten. Tevens zorgt het voor minder verstoring van de overige fauna die aanwezig is in en nabij het gebied. Tevens is het niet wenselijk dat het publiek geconfronteerd wordt met het afschieten van de damherten. Door het gebruik van een geluidsdemper is dit veel minder hoorbaar en draagt het geluid minder ver.

Zwervende dieren

Belang:

In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (verkeersveiligheid). In deze gebieden dient geen verdere verspreiding van damherten plaats te vinden en wordt er schade aangericht door damherten aan de wettelijke belangen of is er sprake van dreigende schade. Buiten de drie leefgebieden geldt een “nulstandbeleid”. Dit houdt in dat damherten daar niet getolereerd worden en dat verdere verspreiding of vestiging niet wordt nagestreefd (bron: Beleidsnota Natuurwetgeving Zeeland). In deze gebieden wordt er schade aangericht door damherten aan de wettelijke belangen of is er sprake van dreigende schade.

Bij groeiende populaties zoals op de Kop van Schouwen en de Haringvreter kan een toename van het aantal wegtrekkende (individuele) dieren verwacht worden. Regelmatig worden ver buiten de leefgebieden zwervende damherten gesignaleerd. Recente meldingen van damherten zijn omgeving Dreischor, Kats, Kapelle, Middelplaten en omgeving Muidenweg Wolphaartsdijk. Volgens de Beleidsnota natuurwetgeving van de provincie Zeeland geldt een “nulstandsbeleid” buiten de drie aangewezen leefgebieden.

De aanwezigheid van zwervende dieren leveren een risico op voor de verkeersveiligheid. De aanwezigheid van damherten ver buiten de leefgebieden is hier onverwacht en onvoorspelbaar. Juist omdat automobilisten daar, anders dan in de omgeving van de leefgebieden, niet bedacht zijn op de aanwezigheid van damherten.

Periode:

Jaarrond op de gronden gelegen op Walcheren, westelijk Zuid-Beveland (tot aan het kanaal door Zuid-Beveland), geheel Noord-Beveland en geheel Schouwen-Duiveland.

Tijdstip:

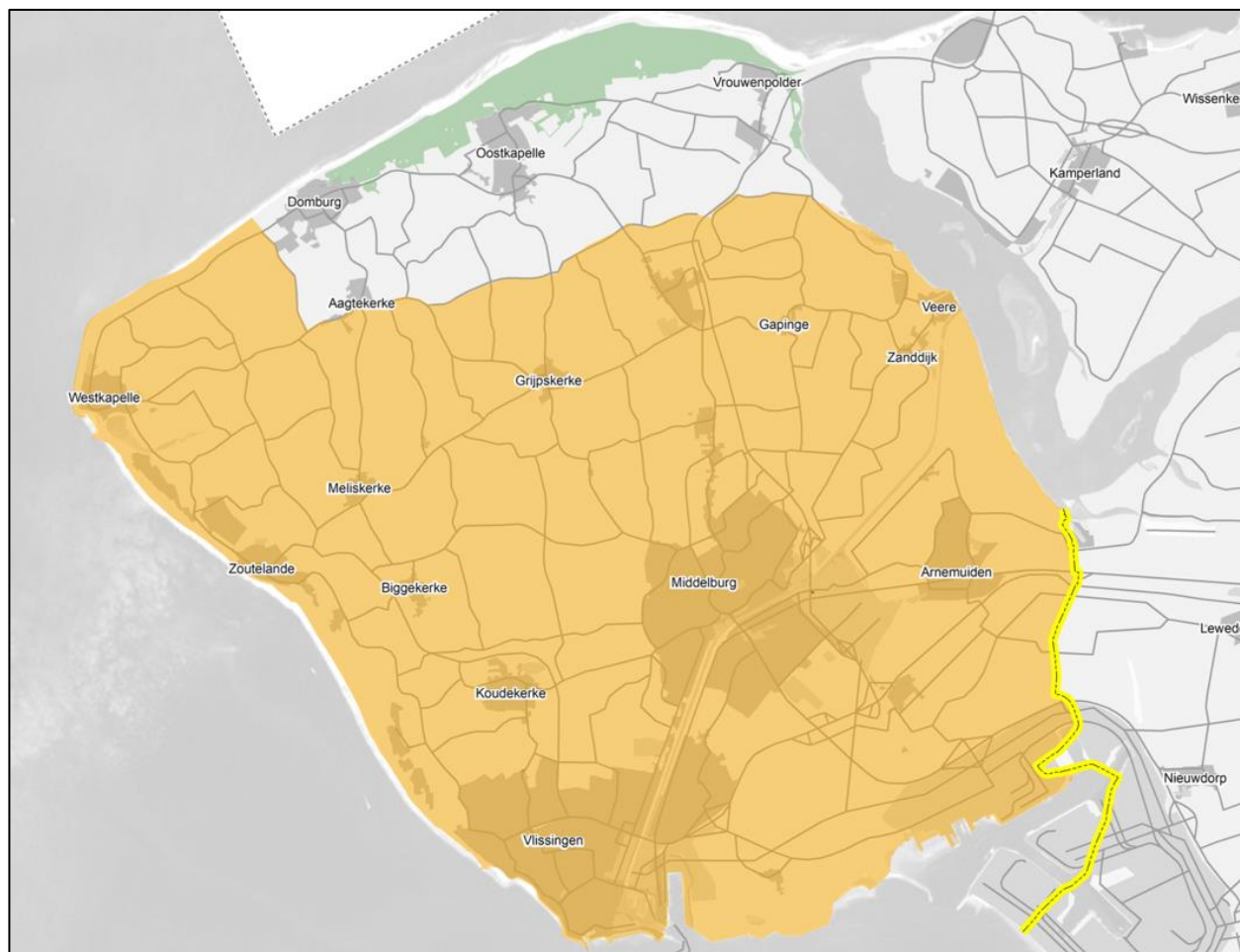
Een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang.

Middelen:

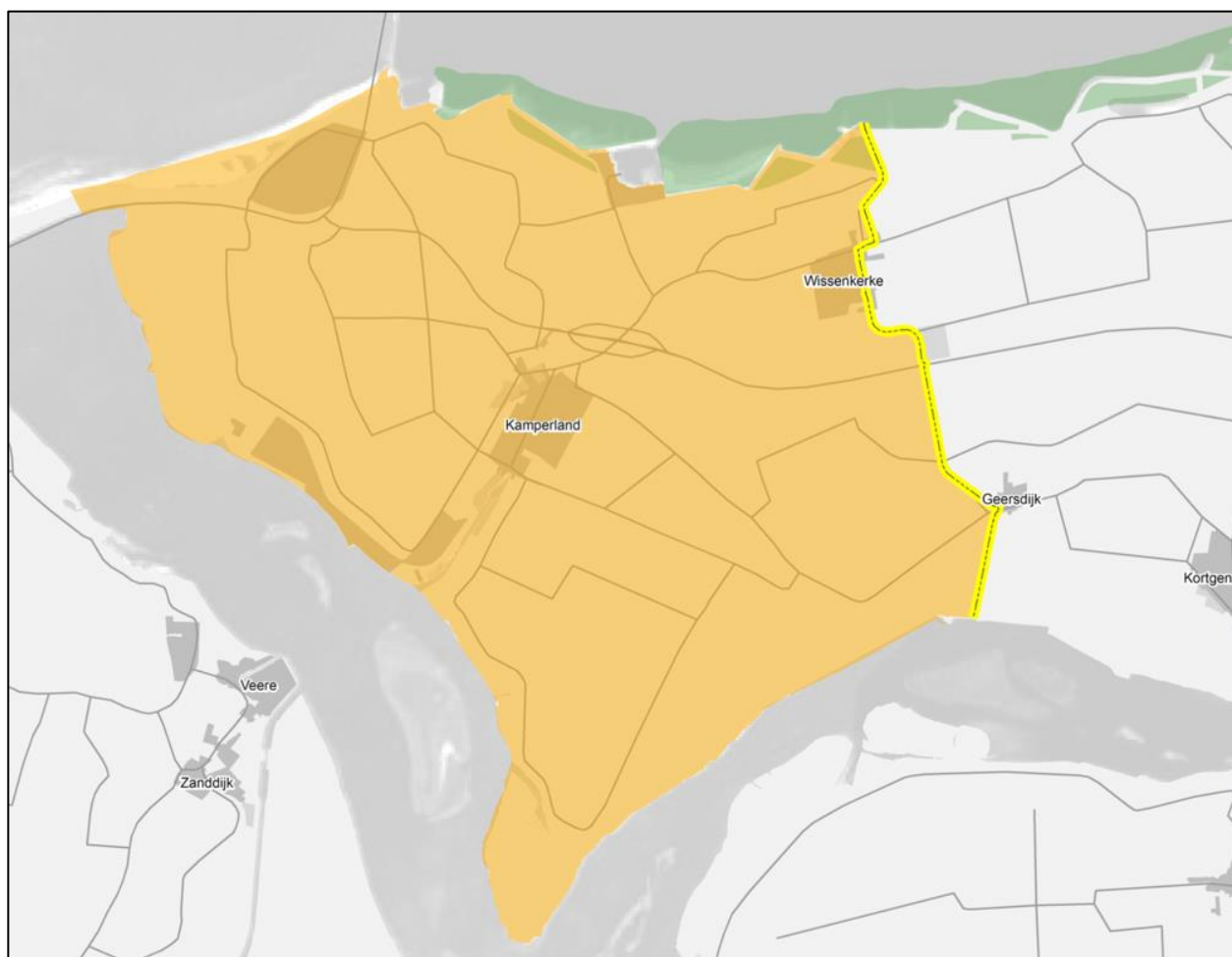
Toegestaan is het gebruik van kogelgeweer met de wettelijk toegestane hulpmiddelen.

Aanvraag:

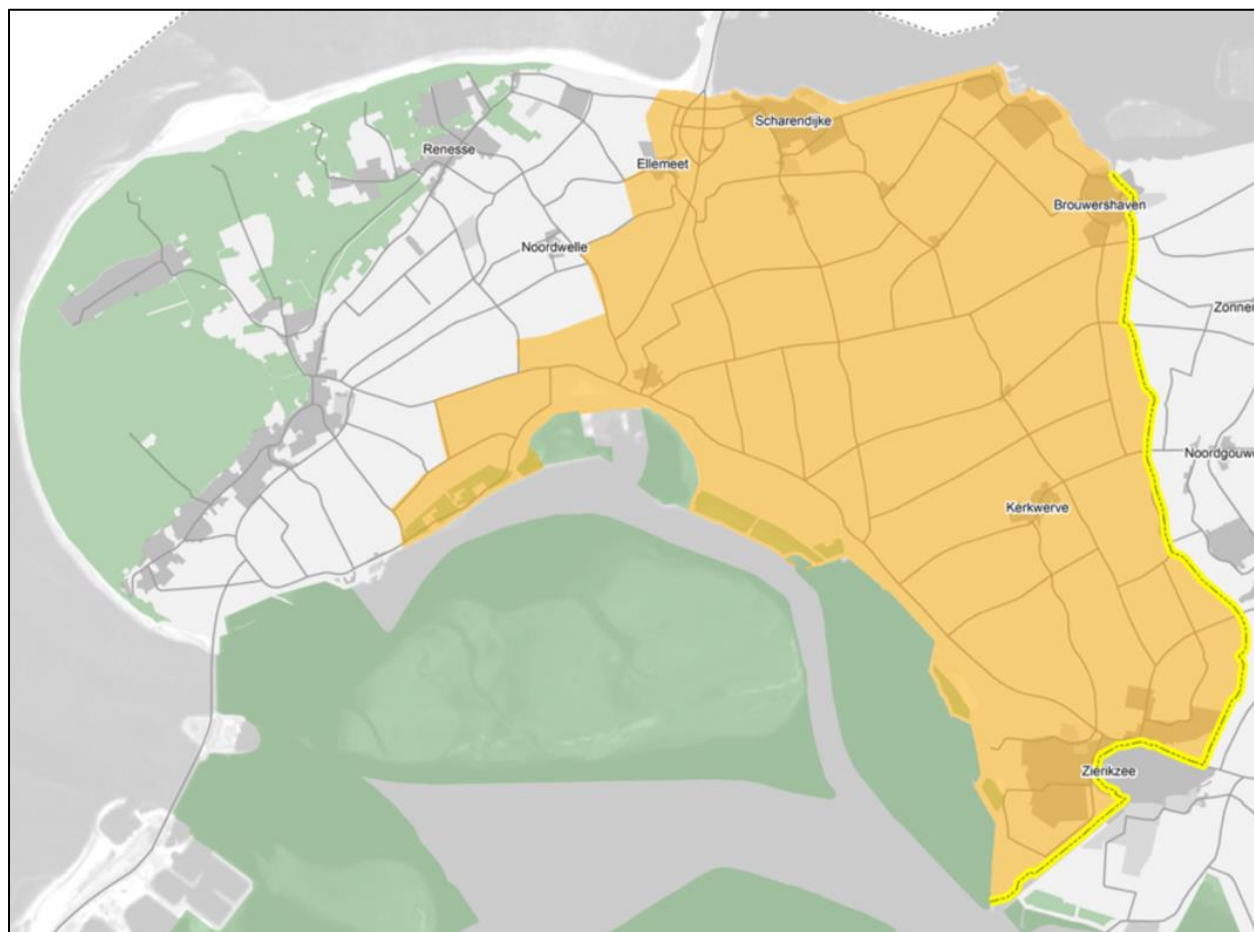
Ter voorkoming van schade aan gewassen en ten behoeve van de verkeersveiligheid, dienen de gronden gelegen in Schouwen-Duiveland (met uitzondering van het leefgebied) Noord-Beveland en Zuid-Beveland (tot aan het kanaal door Zuid-Beveland) te worden beheerd op basis van nulstandsgebied. De aanwezigheid van damherten in deze gebieden verhoudt zich niet met andere belangen zoals schade aan landbouwgewassen en veiligheid van wegverkeer. De FBE acht het noodzakelijk om ontheffing, op grond van artikel 3.17 Wnb ex artikel 3.10 lid 2 in samenhang met artikel 3.8 van de wet, te krijgen voor het doden van damhert, met gebruikmaking van het kogelgeweer gedurende het hele jaar. Afschot zal plaatsvinden van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang. Dit in het belang van de volksgezondheid, openbare orde en veiligheid met het oog op verkeersveiligheid, alsmede in het belang van het voorkomen van belangrijke schade aan andere wettelijke belangen. De gebieden weergegeven op figuur 13 t/m 15 zijn reeds provinciaal vrijgesteld. Hier wordt 0-standsbeheer op basis van vrijstelling uitgevoerd.

Figuur 13 Damhert; schadebestrijding Walcheren op grond van provinciale vrijstelling.

Figuur 14 Damhert; schadebestrijding Noord-Beveland op grond van provinciale vrijstelling.

Figuur 15 Damhert; schadebestrijding Schouwen op grond van provinciale vrijstelling.

Zieke of gebrekkig dieren

Het doden van zieke of gebrekkige dieren is reeds toegestaan op basis van een provinciale opdracht. In de opdracht is aangegeven waar, wanneer, door wie en met welk middel dit plaatsvindt.

Gebruik van een geluidsdemper

Uit evaluatie van het beheer in de voorgaande jaren blijkt dat het benodigde afschot om te komen tot de genoemde streefaantallen niet gehaald wordt.

Er bestaat een uitdrukkelijke wens om gebruik te maken van het kogelgeweer voorzien van een geluiddemper. Gebruik van een geluiddemper zal de effectiviteit van het beheer ten goede komen en is in feite onmisbaar om de streefaantallen te behalen. Bijkomend voordeel hiervan is dat er minder verstoring in het veld en de omgeving is en bovendien minder belastend is voor het gehoor van de schutter.

Op het moment van de totstandkoming van dit faunabeheerplan voorziet de Wet natuurbescherming niet in het gebruik van een geluidsdemper. Verwacht wordt dat er gedurende de looptijd van dit faunabeheerplan een aanpassing komt in Wet en regelgeving waardoor het gebruik van een geluiddemper mogelijk wordt. De FBE acht het van belang dat een geluidsdemper gebruikt kan worden wanneer dit wettelijk is toegestaan om zo de streefstanden te halen en tevens omwonenden en overige fauna niet onnodig te storen. Daarom zal de FBE ontheffing voor een geluidsdemper aanvragen zodra de Wet dit toestaat. Voor faunabeheerders in dienst van terreinbeherende organisaties is het reeds mogelijk om een geluidsdemper aan te vragen. Deze kunnen, mede op basis van dit faunabeheerplan, een ontheffing aanvragen t.b.v. damherten beheer.

Ontheffing voor de geluidsdemper wordt aangevraagd op grond van artikel 3.10 (Wnb), in samenhang met artikel 3.25 (Wnb) voor faunabeheerders in dienst van een terreinbeherende organisatie die belast zijn met het beheer van damherten. Zodra de landelijke wet en regelgeving het toelaat wordt er tevens ontheffing aangevraagd voor de overige beheerders die damhertenbeheer uitvoeren in Zeeland.

8. Het werkplan

Dit faunabeheerplan schetst het gewenste beheer van het damhert in de komende 6 jaar en dient tevens als basis voor het gebruik van de vrijstellingen zoals omschreven in de omgevingsverordening Zeeland 2018 en de aanvraag van ontheffingen.

Na controle en goedkeuring van de werkplannen wordt door de FBE aan de WBE de wildmerken verleend ten behoeve van het afschot van damherten. De wildmerken, ieder met een uniek nummer, worden gebruikt voor de registratie in het Faunaregistratiesysteem en het certificaat wildhygiëne.

Om uniformiteit en rechtsbescherming naar derden te waarborgen wordt in voorliggend faunabeheerplan aangegeven hoe de werkplannen zijn opgebouwd en welke informatie deze dienen te bevatten.

Het werkplan

Het werkplan is in deze gedefinieerd als “een beschrijving van de wijze waarop jaarlijks invulling wordt gegeven aan de te bereiken streefstanden binnen de leefgebieden”.

De werkplannen worden jaarlijks in de maand april ingediend bij de Provincie Zeeland. De FBE bepaalt aan de hand van de verkregen gegevens (incl. aanvullende waarnemingen) en het advies van de coördinatoren de:

- voorjaarsstand,
- aanwas,
- zomerstand,
- bestandsvermindering aan de hand van de streefstanden zoals afgesproken in het Faunabeheerplan, en
- de verdeling van het afschot over het leefgebied op hoofdlijnen.
- In het werkplan wordt voor de leefgebieden een verdeling gemaakt naar vrouwelijk, mannelijk, 0 jaar, 1 jaar of volwassen.

Het werkplan bevat ten minste de volgende elementen:

- De aanleiding; Een beschrijving van de schade aan de wettelijke belangen in relatie tot de gewenste situatie.
- Het doel van de toepassing van de aanvullende maatregelen.
- Een afbakening; Een afbakening in ruimte en tijd.
- De uitwerking; Welke aanpak wordt gekozen, welke bijzondere middelen zijn hierbij nodig, wie doet wat, de inzet van mensen, organisatie en communicatie.
- De monitoring; De wijze waarop de voortgang wordt bewaakt en bijgestuurd (per regio) en hoe en wanneer daarover wordt teruggekoppeld aan de FBE.

9. Monitoring

Voor het damhert geldt dat deze jaarlijks systematisch volgens een vast protocol wordt geteld. Voortzetting van deze tellingen geven inzicht in populatiegrootte en -ontwikkeling in tijd en ruimte. Op basis van de resultaten van deze tellingen kan jaarlijks worden gezien of de aantallen van dien aard zijn dat de gunstige staat van instandhouding in ongunstige zin zou kunnen worden beïnvloed. Vooralsnog worden in de komende beheerperioden geen ingrepen verwacht die de gunstige staat van instandhouding in termen van populatiegroottes negatief zullen beïnvloeden.

Daarnaast wordt door de uitvoerder het afschot naar aantal, geslacht, datum en plaats geregistreerd in het Fauna Registratie Systeem (FRS); schade wordt door de betreffende grondgebruiker gemeld in het Schade Registratie Systeem (SRS).

Aanrijdingen met damherten worden geregistreerd in FRS (uitvoerder van de WBE) of het BOA Registratie Systeem (BRS: door de afhandelende BOA). De meldingen in BRS aangaande aanrijdingen worden automatisch overgenomen in het FRS.

De monitoring zal in elk geval de volgende elementen en doelstellingen moeten bevatten:

- De aard, omvang en kwaliteit van damhertenpopulaties per leefgebied;
- De ondervonden schade aan belangen ingevolge de Wnb (wettelijk vastgelegde belangen);
- De effectiviteit en efficiëntie van de getroffen maatregelen;
- Inzicht in nieuwe ontwikkelingen (schade of overlast) in gebieden waarover tot op heden geen of onvoldoende informatie voorhanden was.

10. Nazoek verwonde dieren

Voor nazoek van damherten die op basis van een ontheffing of vrijstelling zijn beschoten, is deze handeling een voortvloeisel van de ontheffing of vrijstelling mits de jachthouder in persoon zelf aanwezig is, dan wel een grondgebruikersverklaring aan een ander is afgegeven. Voorwaarde is dat de nazoek binnen het betreffende jachtveld kan worden afgerond. Tevens zijn er in Zeeland valwildteams en nazoekteams die opdracht hebben van Provincie Zeeland en grensoverschrijdend te werk mogen gaan. Het is dan ook van groot belang en de plicht van iedere uitvoerder dat er ten alle tijden melding wordt gemaakt van een verwond dier. Ook wanneer een beheerder denkt dat hij gemist heeft dient er ter controle een nazoekteam bij te komen. Dit om onnodig dierenleed te voorkomen.

11. Conclusie

- Voor de leefgebieden Kop van Schouwen en Manteling van Walcheren wordt gebruik gemaakt van een provinciale vrijstelling t.b.v. populatiebeheer op grond van artikel 3.15 Wnb. Voor de periode van 1 oktober tot 1 maart vindt beheer plaats in de aangewezen Natura-2000 gebieden. Er wordt jaarlijks een werkplan opgesteld dat goedkeuring behoeft van het FBE bestuur en dat de basis vormt voor het uitvoeren van de provinciale vrijstelling.
- Voor de zwervende dieren op de gronden gelegen op Walcheren, Noord-Beveland, en Schouwen zoals aangegeven in bijlage 22, 23 en 24 van de omgevingsverordening wordt gebruik gemaakt van een provinciale vrijstelling op grond van artikel 3.15 Wnb gedurende het gehele jaar van zonsopkomst tot zonsondergang. De FBE vraagt aanvullend ontheffing aan voor afschot vanaf een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang.
- De aanwezigheid van zwervende dieren leveren een risico op voor de verkeersveiligheid. De aanwezigheid van damherten ver buiten de leefgebieden is hier onverwacht en onvoorspelbaar. Juist omdat automobilisten daar, anders dan in de omgeving van de leefgebieden, niet bedacht zijn op de aanwezigheid van damherten. Daarom vraagt de FBE ontheffing aan voor afschot van damherten met het geweer vanaf een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, op gronden gelegen binnen heel Noord-Beveland, westelijk Zuid-Beveland (tot aan het kanaal door Zuid-Beveland) en heel Schouwen-Duiveland.
- De Faunabeheereenheid acht het noodzakelijk om ontheffing voor populatiebeheer, op grond van artikel 3.17 Wnb, lid 1, sub b, 1° in samenhang met artikel 3.17, lid 1, sub c van de wet, te krijgen voor het doden van damhert op de Haringvreter, met gebruikmaking van het kogelgeweer met geluidsdemper van 1 oktober tot 1 maart daaropvolgend. Afschot zal plaatsvinden vanaf zonsopkomst tot zonsondergang. Dit in het belang van het voorkomen van belangrijke schade aan de bescherming van de wilde flora of fauna, en ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren. De FBE vraagt voor het hierboven gecijferde afschot voor de looptijd van het Faunabeheerplan damhert 2020-2025 ontheffing aan bij de Provincie Zeeland. Er wordt jaarlijks een werkplan opgesteld dat goedkeuring behoeft van het FBE bestuur en dat de basis vormt voor het doorschrijven van de ontheffing van de provincie.
- Daarnaast vraagt de FBE, wanneer de Wet dit toestaat, aanvullende ontheffing aan voor het gebruik van een geluidsdemper. Deze is noodzakelijk voor het uit te voeren beheer. Op deze wijze worden de damherten niet extra opgejaagd wat paniek en stres veroorzaakt bij de damherten. Tevens zorgt het voor minder verstoring van de overige fauna die aanwezig is in en nabij het gebied. Tevens is het niet wenselijk dat het publiek geconfronteerd wordt met het afschieten van de damherten. Door het gebruik van een geluidsdemper is dit veel minder hoorbaar en draagt het geluid minder ver.
- Het doden van zieke of gebrekkige dieren is reeds toegestaan op basis van een provinciale opdracht. In de opdracht is aangegeven waar, wanneer, door wie en met welk middel dit plaatsvindt.
- Het treffen van alternatieve of preventieve maatregelen kan in redelijkheid niet worden gevergd omdat de leefgebieden een zeer groot gebied betreft en buiten de leefgebieden niet te voorspellen is waar de damherten mogelijk wegen kruisen.

Bijlage 1 Werkgebied Faunabeheerplan damhert

